

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 10.05.2024
Kabul Tarihi : 27.09.2024



<https://doi.org/10.29029/busbed.1481776>

PANDEMİ SÜRECİNDE BİREYLERİN EĞİTİM İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLARA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Pınar ERTEN¹

ÖZ


Pandemi ile birlikte bireylerin eğitimde temel olan olgulara ve kavramlara yönelik algıları değişmiştir. Çalışmada, bu durumu ortaya koymak için bireylerin okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitime yönelik metaforik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenci, öğretmen ve velilerin, pandemi sürecinden dolayı “okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitim-öğretim” kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar, kategorileri ve algıları da belirlenmiştir. Pandemi ile yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen okulun öneminin farkındalığı, toplum ve bireyler için anlamı, gerekliliği ve yeri daha da belirginleşmiştir. Okulun vazgeçilmezliği ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin ne kadar önemli rollerinin olduğu, eğitim-öğretim ve bireyler için ne kadar hayati, şekillendirici ve yönlendirici oldukları görülmüştür. Araştırma sonucunda, öğrenci ve öğretmenlerin bireylerdeki algılarının her zamanki düşünülen ile aynı olduğu, yalnızca bu sürece has bir farklılaşma yaşandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin olumsuzluklardan ne kadar çabuk etkilendiği görülmüştür. Uzaktan eğitim-öğretim sistemi katılımcılar üzerinde olumlu olmayan etkiler bırakmıştır. “Uzaktan eğitim-öğretim” kavramına yönelik diğer kavramlara göre daha olumsuz görüş belirtilmiştir. Süreç ile bağlantılı olumsuzluklar olsa da katılımcılar “öğretmen”, “öğrenci” ve “okul” kavramlarına yönelik çoğunlukla olumlu görüş beyan etmişlerdir. Olumlu görüşlerin çoğunluğu öğretmenlere aittir. Algıların ortaya konması, sürecin düzgün devam etmesi adına önemlidir. Var olan sorunların çözümünde de okul/sistem, öğrenci ve öğretmen odaklı olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Okul, Öğretmen, Öğrenci, Uzaktan eğitim-öğretim, Metafor

¹ Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, perten@bingol.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3114-6064>

Article Type : Research Article
Date Received : 10.05.2024
Date Accepted : 27.09.2024



 <https://doi.org/10.29029/busbed.1481776>


METAPHORICAL PERCEPTIONS OF INDIVIDUALS TOWARDS SOME CONCEPTS RELATED TO EDUCATION DURING THE PANDEMIC PROCESS

Pınar ERTEN¹

ABSTRACT

With the pandemic, individuals' perceptions of the facts and concepts that are fundamental in education have changed. In order to reveal this situation, the study tried to determine individuals' metaphorical perceptions towards school, student, teacher and distance education. The metaphors, categories and perceptions produced by students, teachers and parents regarding the concepts of "school, student, teacher and distance education" due to the pandemic process were also determined. Despite all the negativities experienced with the pandemic, awareness of the importance of school, its meaning, necessity and place for society and individuals has become more evident. The indispensability of school has been demonstrated. It has been seen how important the roles of teachers are and how vital, shaping and guiding they are for education and individuals. As a result of the research, it was determined that the individual perceptions of students and teachers were the same as usual, but there was a differentiation specific to this process. It has been seen how quickly students are affected by negativities. The distance education system left negative effects on the participants. More negative opinions were expressed about the concept of "distance education-training" compared to other concepts. Although there were negativities associated with the process, the participants mostly expressed positive opinions about the concepts of "teacher", "student" and "school". The majority of positive opinions belong to teachers. Revealing perceptions is important for the process to continue smoothly. In solving existing problems, the focus should be on the school/system, students and teachers.

Keywords: Pandemic, School, Teacher, Student, Distance education-training, Metaphor

¹ Assoc. Prof. Dr., Bingöl University, Faculty of Arts and Sciences, perten@bingol.edu.tr,  <https://orcid.org/0000-0003-3114-6064>

1. GİRİŞ

Uzun yıllardan beri akademik alanlarda uzaktan eğitime yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Geleneksel eğitim olarak ifade edilen yüz yüze eğitim ile karşılaştırma, olumlu ya da olumsuz yanlarının gösterimi, bireylerin tutum ve algılarının nasıl değiştiği, ülkelerin geleceğine yansımaları bu çalışmalarda ortaya konmaya çalışılmıştır. Ancak bir gün birden tüm dünya kendini uzaktan eğitim yaparken bulmuştur. Pandemi olarak nitelendirilen bu süreç bireyleri ve toplumları bütün bildiklerini ve alışkanlıklarını değiştirmeye zorlamıştır. Eğitim kurumlarını da gelenekselleşen yüz yüze eğitimini bırakmasına ve pandeminin şartlarına en uygun olarak görülen uzaktan eğitime geçmesine sebep olmuştur. Bu durum, bireylerin eğitimlerinin devamlılığını ve süreçlerin olumsuzluğunu ortadan kaldırmaya yönelik destekleme çabası şeklindedir. Uzaktan eğitim sisteminin uygulanmasında, pandemiden önce yapılan birçok çalışmada, alanyazına sunulan bütün olumlu ve olumsuz durumların bu süreçte aynen yaşandığı görülmüştür. Pandemi öncesi yaşananlar ile pandemi sürecinde yaşananlar benzer olmuştur (bkz. Tablo 1).

Bir eğitim ve öğretim etkinliğinin işe koşulan tüm unsurları, eğitim ve öğretim başarısını etkileyen temel değişkenlerdir (Seven & Engin, 2008). Pandemi ile birlikte küresel olarak öğretmenlik mesleği hızlı ve önemli bir değişim içine girmiş; öğretmenler için dijital yeterlikler dışında pedagojik unsurlar bağlamında da yeni yönelimler söz konusu olmuştur (Gökbulut & Çoklar, 2022). Okullar, değişen koşullarla şekillenen eğitim politikalarını ve hedefleri gerçekleştirme, değişen öğrenci ve öğretmen yeterliliklerine ve isteklerine cevap verme, toplumun gelişmesi ve kalkınması için geleceği dönüştürme merkezleri haline gelmişlerdir. Öğrencilere, öğretmenlere ve okullara atfedilen anlamlar toplumların geleceğinin oluşturulması ve gelecek nesillerin şekillendirilmesi kapsamında önemlidir (Sezgin vd., 2017). Dijital ve uzay çağının şekillendirdiği toplum ve bireyler olabileceği yönünde gerekli bilgi ve becerilerle donatılmış olmak doğru eğitim politikasını uygulayan okul, eğitim sistemi ve öğretmen ile mümkündür. Yaşantılarımız ve gözlemlerimizle şekillenen algılarımızın ortaya konması, sürecin etkili devamlılığını sağlayacaktır. Eğitim öncesinde bilgi sahibi olmanın ve deneyim yaşamının algıları yönlendirdiği bilindiğinden (Ağır, 2007; Ateş & Altun, 2008; Atik, 2020; Kaleli-Yılmaz & Güven, 2015; Yenilmez vd., 2017), pandemi sırasındaki değişim, uzaktan eğitimin ve paydaşlarının durumlarını ve geleceğini ortaya koymada önemlidir. Bu sebeple pandemiye yaşanan değişimin belirlenmesi ve düzenlemelere bir yol haritası çizilmesi uzaktan eğitim-öğretimin kaderini yönlendirecektir.

Tablo 1.

*Pandemi Öncesi ve Sonrası Yapılan Bazı Çalışmalara ait Bulguların Karşılaştırılması**

| Kavramlar | Öğretmen | Öğrenci | Veli |
|--|--|---|--|
| Pandemi öncesi yapılan çalışmalar ve tartışılan bazı bulguları | Okul | | |
| | <ul style="list-style-type: none"> Sevgi ve dayanışma yeri, bilgi ve aydınlanma yeri, kültürlenme ve şekillendirme yeri, büyüme ve olgunlaşma yeri, araç, geleceğin umudu ve güvencesi, iş ve çalışma merkezi, yol gösterici ve yönlendirici olarak okul (Saban, 2008) Sınırlandırıcı ve cezalandırıcı bir yer, ürkütücü ve zararlı bir yer, güven ve mutluluk veren bir yer, bilgi ve aydınlanma yeri, anlamsız ve amaçsız bir yer, şekillendiren ve hedefe ulaştıran bir yer, gelişme ve olgunlaşma yeri, çalışma ve yarış ortamı, karmaşık ve değişken bir yer, kültürlenme ve sosyalleşme yeri (Özdemir & Akkaya, 2013) Bilgi ve aydınlanma yeri, sevgi ve dayanışma yeri, yaşam alanı ve sosyalleşme aracı, hoş ve güzel bir yer, geleceğin umudu ve güvencesi, disiplin ve kontrol merkezi, büyüme ve olgunlaşma yeri, yol gösterici ve yönlendirici yer olarak okul (Gök, 2017) Yaşam alanı, hayata hazırlayıcı ortam, hayatın kendisi, üretim merkezi, takım-ekip, araç, sınırlayıcı ortam (Özdemir & Orhan, 2019) | <ul style="list-style-type: none"> Sevgi ve dayanışma yeri, bilgi ve aydınlanma yeri, kültürlenme ve şekillendirme yeri, büyüme ve olgunlaşma yeri, hoş ve güzel bir yer, araç, geleceğin umudu ve güvencesi, iş ve çalışma merkezi, disiplin ve kontrol merkezi, yol gösterici ve yönlendirici olarak okul (Saban, 2008) Sınırlandırıcı ve cezalandırıcı bir yer, ürkütücü ve zararlı bir yer, güven ve mutluluk veren bir yer, bilgi ve aydınlanma yeri, anlamsız ve amaçsız bir yer, şekillendiren ve hedefe ulaştıran bir yer, gelişme ve olgunlaşma yeri, çalışma ve yarış ortamı, karmaşık ve değişken bir yer, kültürlenme ve sosyalleşme yeri (Özdemir & Akkaya, 2013) Sevgi ve güven ortamı, bilgi ve kazanım yeri, sevilme ve ceza yeri, çalışma ve gelişme yeri, somut ve şekilsel, yol gösterici ve araç, güzel ve eğlenceli bir yer olarak (Tulunay Ateş, 2016) Bilgi ve aydınlanma yeri, sevgi ve dayanışma yeri, yaşam alanı ve sosyalleşme aracı, hoş ve güzel bir yer, geleceğin umudu ve güvencesi, disiplin ve kontrol merkezi, büyüme ve olgunlaşma yeri, yol gösterici ve yönlendirici yer olarak okul (Gök, 2017) Yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, ilgi çekici, sosyal ilişkiler, güven verici ve kural (Yazıcı vd., 2018) | <ul style="list-style-type: none"> Bakım veren bir yer, bilgi ve aydınlanmanın yeri, kötü ve düşük kaliteli bir yer, bir iş yeri, büyüyen ve gelişen bir dünya, bir disiplin ve otorite yeri, eğlencenin yeri (Balci, 1999) |

| | | | | |
|--|-----------------|---|--|--|
| Pandemi ve sonrası yapılan çalışmalar ve tartışılan bazı bulguları | Öğretmen | <ul style="list-style-type: none"> Bilgi kaynağı ve aktarıcısı olarak, büyüten/yetiştiren olarak öğretmen, mekanikleşmiş bir varlık, koruyucu ve güven verici olarak öğretmen (Taşdemir & Taşdemir, 2011) | <ul style="list-style-type: none"> Bilgi kaynağı ve aktarıcı, öğrencileri şekillendirici ve biçimlendirici, öğrencileri tedavi edici, eğlendirici, bireysel gelişimi destekleyici, yol gösterici ve yönlendirici (Saban, 2004) Bilgi kaynağı olarak öğretmen, fedakarlık örneği olarak öğretmen, kişisel gelişim kaynağı olarak öğretmen, lider olarak öğretmen, motivasyon kaynağı olarak öğretmen, tedavi edici ve iyileştirici olarak öğretmen, yetiştirici ve geliştirici olarak öğretmen ile yol gösterici olarak öğretmen (Koç, 2014) Bilgi verici ve besleyici, seven ve koruyan, saf ve hassas, tanınmış ve değerli, yol gösterici ve yönetici, sevilmeyen ve cezalandırıcı, sevilen ve eğlenceli, somut bir varlık, yetiştirici ve şekillendirici, çalışkan ve mücadeleci, değişken ve beklenmedik, sıkıcı ve yorucu biri olarak (Tulunay Ateş, 2016) Bilgi kaynağı, yol gösterici, şefkat göstergesi, yetiştirici-şekillendirici ve lider olan öğretmen (Ertürk, 2017) Bilgi kaynağı olarak, uzaklaştıran ve korku kaynağı olarak görülen, ebeveyn olarak koruyan ve sevgi gösteren, yaşam kaynağı olarak görülen, biçimlendirici ve geliştirici olarak, yönlendirici ve yol gösterici olarak öğretmen (Egüz & Öntaş, 2018) | <ul style="list-style-type: none"> Bilgi kaynağı ve aktarıcısı, çok yönlü becerilere sahip, değerli ve güvenilir, fedakâr ve şefkatli, yetiştirici ve yol gösterici olarak öğretmen (Aslan, 2019) |
| | Öğrenci | <ul style="list-style-type: none"> Büyütülen/yetiştirilen bir varlık, bilgi alıcısı, bilgi kullanıcısı ve üreticisi olarak ve şekillendirilme ihtiyacı duyan bir varlık olarak öğrenci (Taşdemir & Taşdemir, 2011) Gelişen bir varlık, değerli bir varlık hammadde, bilgi yansıtıcısı, boş bir zihin, sosyal katılımcı, özgün bir varlık, pasif bilgi alıcısı ve olumsuz çağrışım olarak öğrenci (Sezgin vd., 2017) | <ul style="list-style-type: none"> Boş bir zihin, pasif bilgi alıcısı, bilgi yansıtıcısı, hammadde, özürülü bir varlık, itaatkar bir varlık, sosyal sermaye, değerli bir varlık, gelişen bir varlık, kendi bilgisinin inşacısı, sosyal katılımcı olarak öğrenci (Saban, 2009) | <ul style="list-style-type: none"> Yetiştirilecek genç bir bitki, küçük bir canavar, biçimlendirilmesi ve şekillendirilmesi gereken bir şey, çalışkan biri, bir mahkum, hoş ve tatlı biri, bir kap (Balci, 1999) |
| | Uzaktan eğitim- | | <ul style="list-style-type: none"> İhtiyaca yönelik, çeşitlilik, isteğe bağlılık, gereklilik, faydalı (Kaleli-Yılmaz & Güven, 2015) Esneklik, erişilebilirlik, eğitsel, etkileşim ve duyuşsal (Çivril vd., 2018) | |
| | Okul | <ul style="list-style-type: none"> Anlamını yitirmiş bir yer, teknolojik/sanal bir yer, sıkışıp kalınan bir yer, işlevini yitirmiş bir mekan, özlenen ve kavuşulması zor bir yer, tehlike olarak görülen bir yer, bağ kuran bir yer (Öcal vd., 2023) | <ul style="list-style-type: none"> Bilgi kaynağı olarak okul, yaşamın bir parçası olarak okul, değişim, gelişim ve olgunlaşma yeri olarak okul, güven ve mutluluk veren bir yer olarak okul, kapsayıcı bir yer olarak okul, kısıtlayıcı bir yer olarak okul, şekillendiren bir yer olarak okul, yol gösterici ve yönlendirici bir yer olarak okul, vazgeçilmez bir yer olarak okul, karmaşık bir yer olarak okul, sosyalleşme yeri olarak okul, amacını yitirmiş bir yer olarak okul (Dilekçi vd., 2021); Tedbir, uzaktan eğitim, belirsizlik, olumsuz etki, duygu durumu (Vural vd., 2022) Sevilmeyen/ceza yeri, teknolojik/sanal bir yer, sıkıcı bir yer, sorunların yaşandığı bir yer, bir mekan/nesne, özlenen/kavuşulması zor bir yer, tehlikeli/yasaklı bir yer, bilgi ve kazanım yeri, güzel ve eğlenceli bir yer, özdenetim sahibi olabildiğim bir yer (Öcal vd., 2023) | <ul style="list-style-type: none"> Tehlike/li, güvenli alan, bilinmezlik, eksiklik, duygu durumu ve belirsizlik (Bağ, 2022) Terk edilmiş, faydalı, yetersizlik, tehlikeli, değer verilen/emek harcayan, birleştirici, esneklik, hastalıkla ilişkili, özlem duyulan (Çelik vd., 2022) |

| | | | | |
|--|------------------------|--|---|---|
| | Öğretmen | <ul style="list-style-type: none"> • Olumsuz (etkisiz, zorlanan/tükenen, etkileşimsiz, yalnız, ulaşılamayan) ve olumlu (yol gösterici, çalışan/çabalayan, kaynak, etkileyici, birleştirici/bağ kuran) (Bay-Dönertaş vd., 2022) | <ul style="list-style-type: none"> • Sevgi unsuru, bilginin kaynağı ve aktarıcısı, yol gösterici, yetiştirici ve şekillendirici, aydınlatıcı, güven veren ve koruyucu, lider ve yönetici, vazgeçilmez, sevilmeyen ve cezalandırıcı, çalışkan (Gencer, 2020) • Yol/yön gösterici olarak öğretmen, bilgi kaynağı ve aktarıcısı olarak öğretmen, sevgi ve güven kaynağı olarak öğretmen, otorite kaynağı olarak öğretmen, rol model olarak öğretmen, şekillendirici olarak öğretmen, fedakârlık örneği olarak öğretmen, gelişim kaynağı olarak öğretmen (Dilekçi vd., 2021) • Aydınlatıcı kişi, olumsuz özelliklere sahip kişi, yol gösterici, bilgilendirici, ihtiyaç duyulan, ilgi gösteren/sevgi dolu, fedakâr, keşfetmeye açık kişi (Duran, 2022) | <ul style="list-style-type: none"> • Sevgi unsuru, bilginin kaynağı ve aktarıcısı, yol gösterici, yetiştirici ve şekillendirici, aydınlatıcı, güven veren ve koruyucu, lider ve yönetici, vazgeçilmez, çalışkan (Gencer, 2020) • Kişilik, yaşam, nesne, bitki, basılı eser, hayvan, hayal kişilikler, meslek, teknoloji, şekil ve yer (Gökbulut & Çoklar, 2022) |
| | Öğrenci | <ul style="list-style-type: none"> • Olumsuz (pasif bilgi alıcısı, istediği gibi davranan, gelişimi belirsiz, ulaşılması güç, ne yapacağını bilemeyen, zorlanan/tükenen, kısıtlanmış) ve olumlu (yetersiz koşullarda gelişmeye çalışan, yön verilmeye çalışılan, emek sarf edilen, emek sarf eden, kendine özgü, değerli) (Bay-Dönertaş vd., 2022) | <ul style="list-style-type: none"> • Şekillendirilen bir birey olarak öğrenci, bilgi yükleyen/yüklenen bir birey olarak öğrenci, gelişen bir birey olarak öğrenci, itaatkâr bir birey olarak öğrenci, kendine özgü bir birey olarak öğrenci, kısıtlanan bir birey olarak öğrenci, yola çıkan/yolunu arayan bir birey olarak öğrenci, özverili bir birey olarak öğrenci (Dilekçi vd., 2021) | |
| | Uzaktan eğitim-öğretim | <ul style="list-style-type: none"> • Erişim, esneklik, eğitim, etkileşim ve duyuşsal (Çokyaman & Ünal, 2021) • Etkileşim, yarar sağlama, kullanışlılık ve geçici kullanım (Usta, 2021) • Geçici olma, verimden uzak olma, yüz yüze eğitimin yerine ikame edilme ve ruhsuz, duygusuz, sosyalleşmeden uzak bir süreç olma, görecelik, faydalılık, erişim (Karakuş & Karacaoğlu, 2021) • Verimsizlik, etkileşimsizlik, yoksunluk, fırsat, tamamlayıcılık, eşitsizlik, yapay olma, altyapı, eksiklik, değişkenlik, gelişim ve koruyuculuk (Dursun & Ertan Ergin, 2022) • Olumsuz (etkileşimsiz, etkisiz, zorlayıcı, belirsiz, karmaşık) ve olumlu (faydalı, değerli, ulaşılabilir) (Bay-Dönertaş vd., 2022) | <ul style="list-style-type: none"> • İletişim (olumlu ve olumsuz), duyuşsal (memnuniyet ve memnuniyetsizlik), eğitsel (teknoloji kullanımı, bireysel farklılıklar, bağımsız öğrenme, verimlilik ve destekleyici) ve erişilebilirlik (teknolojik sorunlar, esneklik ve fırsat eşitliği) (Atık, 2020) • Olumlu (faydalı, eğitim, esneklik, eğlenceli, teknoloji), olumsuz (etkileşim, zorunluluk, yetersizlik, dijital bölünme, iletişim) (Bozkurt, 2020) • Erişim, esneklik, eğitim, etkileşim ve duyuşsal (Çokyaman & Ünal, 2021) • Geçici olma, verimden uzak olma, yüz yüze eğitimin yerine ikame edilme ve ruhsuz, duygusuz, sosyalleşmeden uzak bir süreç olma, şartlara görelik, faydalılık, zorluk (Karakuş & Karacaoğlu, 2021) • Kurtarıcı, yalnızlaştırıcı, verimsiz, bireysel çaba gerektiren, etkileşimsiz, çeşitlilik sunan, kolay ulaşılabilir, eğlenceli, olanaklılık gerektiren, sanal (Akpolat, 2021) • Olumlu (esnek, gerekli, isteğe bağlı, kolay ulaşılabilir, konforlu ve yararlı), olumsuz (belirsiz, sıkıcı, verimsiz, yetersiz, yorucu ve zorunlu) (İçme & Büyük, 2021) • Eğitim, erişim, esneklik, erişim ve belirsizlik (Becit İççitürk, 2023) | <ul style="list-style-type: none"> • Verimsizlik, etkileşimsizlik, yoksunluk, fırsat, tamamlayıcılık, eşitsizlik, altyapı, eksiklik, değişkenlik, gelişim, koruyuculuk ve farkındalık (Dursun & Ertan Ergin, 2022) • Uzaktan eğitim uygulamaları (materyal-içerik, eğitim süreci ve aileye sunulan destekler), uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlar (uzaktan eğitime erişim ve katılım), uzaktan eğitime yönelik öneriler (öğrenciye yönelik destekler ve aile hizmetleri) (Erdem vd., 2021) • Olumlu (yararlılık, verimlilik ve esneklik), olumsuz (eğitim şeklinden kaynaklı, etkileşimden kaynaklı, teknik nedenlerden kaynaklı, öğrenciden kaynaklı ve aileden kaynaklı) (Kaya & Dilekçi, 2021) • Geçici olma, verimden uzak olma, yüz yüze eğitimin yerine ikame edilme ve ruhsuz, duygusuz, sosyalleşmeden uzak bir süreç olma, görecelik, faydalılık, zenginlik (Karakuş & Karacaoğlu, 2021) |

* Ulaşılabilen bazı metafor çalışmalarından ibarettir.

Bu tablodan uzaktan eğitim sisteminin uygulanmasına yönelik birçok anlamda farkındalık oluştuğu ya da oluşması gerektiği görülmektedir. Ayrıca, bu tablo, mevcut çalışmanın, diğer çalışmalara göre, örneklem ve kapsam bakımından farklılığını da ortaya koymaktadır. Bireylerde daha önceden sahip olunan bilgiler yeni öğrenilecekleri kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir (Seven & Engin, 2008). Bu düşünceden hareketle, bütün paydaşları bir arada işe koşarak, temel kavramların anlamsal varlık durumlarının tespiti sağlanarak ülkemizin eğitim-öğretim süreçlerinin yenilenmesine/değişimine yardımcı olunacağı düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmada, “gerçeği

kurmak, yeniden oluşturmak ve hatta gerçeği yaratmak için kavramsal bir araç” olarak (Aksan vd., 2023) ve “okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitim-öğretim” kavramlarına yönelik sahip olunan kişisel algıları anlamada (Saban, 2009; Tulunay Ateş, 2016) metaforlar kullanılmıştır. Ayrıca bu yöntem ile yaşam deneyimlerinin kavramlara yüklediği yeni anlamların kavratılması (Forceville, 2002) ve gelecekteki eylemlere yön verebilmesi (Lakoff & Johnson, 1980) de amaçlanmaktadır.

Şartların ve dünyanın değişimine ve gelişimine bağlı olarak öğretmenlerin (Bay-Dönertaş vd., 2022; Dilekçi vd., 2021; Koçyiğit vd., 2020), öğrencilerin (Bay-Dönertaş vd., 2022; Dilekçi vd., 2021), okulların (Arslan, 2020; Dilekçi vd., 2021; Öcal vd., 2023; Özdemir & Akkaya, 2013) ve uzaktan eğitim-öğretimin (Bay-Dönertaş vd., 2022) araştırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kavramların şekillenmesinde paydaşların yaklaşımlarının önem taşıdığı çeşitli çalışmalarda çeşitli şekillerde vurgulanmıştır (Aslan, 2019; Bağ, 2022; Bay-Dönertaş vd., 2022; Bozkurt, 2020; Çam Aktaş & Tunca, 2018; Duran, 2022; Dursun & Ertan Ergin, 2022; Egüz & Öntaş, 2018; Gökbulut & Çoklar, 2022; Gören vd., 2020; Hatipoğlu & Kavas, 2016; Karakuş & Karacaoğlu, 2021; Koç, 2014; Saban, 2008, 2009; Sezgin vd., 2017; Toker-Gökçe & Bülbül, 2014; Tulunay Ateş, 2016).

Pandemi sürecinden dolayı eğitimde yaşanan değişimler bireylerin eğitimde temel olan olgulara ve kavramlara yönelik algılarını da değiştirmiş; pandemiden önceki ve sonraki olmak üzere bir zaman ayrımı meydana gelmiştir. Bu çalışmada, pandemi ile birlikte meydana gelen bu algı değişimini ortaya koymak için bireylerin okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitime yönelik metaforik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu algılardan yola çıkılarak sürecin bireyin hayatına, topluma etkisi ve yansımaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu metaforik algıların belirlenmesi eğitim-öğretimin değişim düzeyini göstereceğinden önem arz etmektedir. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- Öğrenci, öğretmen ve velilerin pandemi sürecinden dolayı “okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitim-öğretim” kavramlarına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?
- Üretilen metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
- Öğretmen, öğrenci ve velilerin metaforik algıları nasıl farklılaşmaktadır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada katılımcıların algılarının ve deneyimlerinin ortaya konması, gerçeğin ortaya koyulması ve anlamlandırılması amaçlandığından (Yıldırım & Şimşek, 2011) çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında değinilen kavramların pandemi ile kişilerde çağrıştırdıkları ve kişilerin algılama biçimleri metaforlar aracılığıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Metafor, somut anlamlar dünyasından bir kavramın soyut anlamlar dünyasındaki bir kavramı temsil edecek şekilde kullanılması; görünürde ilişkili olmayan kavramları doğrudan kıyaslama şeklidir. Kesitsel bir zamanda kişilerin kendilerinin ve olguların resmini çizmesine fırsat veren, düşünce ve duygularımız arasındaki güçlü köprülerdir (Lapsekili & Yelboğa, 2014).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcıları belirlenirken ölçüt ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Pandemi sürecinde eğitim ve öğretim anlamında ilk etkilenen öğrenci, öğretmen ve veliler çalışma grubuna alınmıştır. İnternet üzerinden bir form oluşturulmuş ve katılımcılara gönderilmiştir. Gönüllülük esasına bağlı olarak, bu forma 165 kişi cevap vermiştir. Verilen cevaplarda kullanılabilir veriler dikkate alındığında 123 kişiden oluşan bir çalışma grubu oluşmuştur.

Tablo 2.

Çalışma Grubuna ait Demografik Özellikler

| Cinsiyet | f |
|-----------------|----|
| Kadın | 75 |
| Erkek | 48 |
| Yaş | |
| 17 yaş ve altı | 8 |
| 18-25 yaş arası | 53 |
| 26 yaş ve üstü | 62 |

| | |
|--|----|
| Öğrenci olma durumu | |
| İlkokul | - |
| Ortaokul | 1 |
| Lise | 9 |
| Üniversite | 50 |
| Lisansüstü (yüksek lisans, doktora gibi) | 13 |
| Öğrenci olmayanlar | 51 |
| Öğretmen olma durumu | 61 |
| Veli olma durumu | 26 |

Katılımcıların bazı özelliklerinden dolayı başka gruplarda da yer alması mümkün olduğundan grup içi toplam sayıları ile katılımcı toplam sayısı uyuşmamaktadır. Öğretmen olan bir katılımcının öğrenci ve veli olabilmesi ya da veli olan birinin öğrenci olabilmesi gibi durumlar söz konusudur. Bu da verilerin kapsamlı ve nitelikli olması anlamına gelir ki; bu da sonuçların daha gerçekçi, zengin ve ayrıntılı olması demektir. 25 yaş üstü ve altı katılımcı sayısının bir farkla aynı olduğu görülmektedir. Araştırma, kadın ve öğrenci sayısı bakımından baskın bir dağılıma sahiptir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada elektronik ortamda hazırlanan bir form aracılığıyla katılımcıların görüşleri alınmıştır. Bu formun ilk kısmı kişisel bilgilerden oluşmaktadır. Diğer kısmında ise okul, öğretmen, öğrenci ve uzaktan eğitim-öğretim kavramlarına ait metaforların belirlenmesini sağlayacak aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- "Okul" sizin için neye benzemektedir? Ve neden buna benzettiniz? Belirtiniz.
- "Öğrenci" sizin için neye benzemektedir? Ve neden buna benzettiniz? Belirtiniz.
- "Öğretmen" sizin için neye benzemektedir? Ve neden buna benzettiniz? Belirtiniz.
- "Uzaktan eğitim-öğretim" sizin için neye benzemektedir? Ve neden buna benzettiniz? Belirtiniz.

Bu metaforlar sebepleri ile birlikte istenmiştir. Sebeplerin belirtilmesi, üretilen metaforların dayanaklarının tespiti açısından önemlidir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Elektronik olarak hazırlanan form bireylerin e-postalarına ve WhatsApp uygulamalarına yönlendirilerek, onayları doğrultusunda doldurmaları istenmiştir. Veriler 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Toplanan veriler öncelikle uygunluk açısından gözden geçirilmiştir. Eksik ve hatalı formlar elenmiştir. Her bir kavram kendi içinde ayrı ayrı değerlendirildiğinden bütün kavramların açıklanması şartı aranmamıştır. Bu nedenle farklı sayılarda metaforlar ve gerekçeleri oluşmuştur. Veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2011). Benzerliklerine göre metaforlar bir araya getirilmiş, frekansları belirlenmiştir. Bu aşamada metaforlar, sunulan gerekçelere bağlı olarak kategorize edilmiştir. Bireyler Ö-öğrenci, Öğrt-öğretmen ve V-veli olacak şekilde temsil edilmiştir. Oluşturulan kategoriler ve kodlamalar için ayrı bir uzman incelemesi ve bir meslektaş teyidi alınmıştır (iç güvenilirlik). Aşamaların tamamının ayrıntılı ifade edilmesi (iç geçerlik), katılımcıların ve ortamın ayrıntılı tanıtımı (dış geçerlik), veri toplama ve analiz yöntemlerinin ayrıntılı açıklanması (dış güvenilirlik) araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini ortaya koymada yeterli görülmektedir (Yağar & Dökme, 2018; Yıldırım & Şimşek, 2011).

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında öğretmen, öğrenci ve velilerin pandemiden dolayı "okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitim-öğretim" kavramlarına yönelik oluşturdukları metaforlar analiz edilmiştir. Her kavram kendi içinde ayrı ayrı değerlendirmeye alınmış ve kategoriler oluşturulmuştur. Kavramlara ait bulguların yer aldığı tablolarda, metafor sayısı ile kişi sayıları katılımcıların öğretmen, öğrenci ve veli aynı anda olabileme durumlarından dolayı farklılık göstermektedir. Oluşturulan metaforlar, öğretmen, öğrenci ve veli olma durumuna göre de değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme öğretmen, öğrenci ve veli olma durumları dikkate alınarak hangi durum baskın ise bu doğrultuda yapılmıştır.

"Okul" kavramına yönelik oluşturulan metaforlar

Katılımcıların "okul" kavramına yönelik oluşturdukları 66 farklı metafor, ortak özellikleri dikkate alınarak, "uzaktan olma, eğitim-öğretim kaynağı ve yeri olma, sosyalleşme yeri olma, yol gösterici ve yönlendirici olma,

bilgi kaynağı ve alışverişi, kazanç yeri olma, meslek edinme yeri olma, gelişim ve değişim yeri olma, bireylerin yetiştirilmesi, zamanın tamamının geçtiği yer olma, evden sonra en çok vakit geçirilen yer olma, okulun yokluk durumu, hayat/yaşam olma, güven, huzur ve sevgi yeri olma, iş ve çalışma merkezi olma, aile ve aile ortamı gibi olma, bireyleri şekillendirme yeri olma, ulaşılabilir olma” şeklinde 19 kategoriye ayrılmıştır. Bu kavrama yönelik 109 kişinin oluşturduğu metafor ve sebebi dikkate alınmıştır. Herhangi bir metafor üretilmeyen, kendi kişisel düşüncesi belirtilen ve gerekçe belirtilmeyen 14 kişinin yanıtları kapsam dışı bırakılmıştır. Katılımcıların ürettikleri metaforlar, bunlara ait kategoriler ve frekansları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.

*Katılımcıların “Okul” Kavramına Yönelik Oluşturdıkları Metaforlar ve Bunlara ait Kategorilere Yönelik Frekans Dağılımı***

| Kategori (n=19) | Metafor (n=66) | Öğretmen (f) | Öğrenci (f) | Veli (f) | Toplam (f) |
|---|--|--------------|-------------|----------|------------|
| Uzaktan olma | İçi boş platform*, boş binalar | 1 | 2 | | 3 |
| Eğitim-öğretimin kaynağı ve yeri olma | Eğitim yuvası (5*), Eğitim-öğretim yuvası (3), hayat, yaşam, yolculuk, fabrika (2), hayat ışığı | 8 | 7 | 6 | 21 |
| Sosyalleşme yeri olma | Sosyalleşme alanı*, sosyal ortam, sosyal hayat* | 1 | 3 | | 4 |
| Yol gösterici ve yönlendirici olma | Mum, yol, pusula, gelecek | 3 | 3 | | 6 |
| Özgürlük sunma | 2. ev*, hapishane*, park | 1 | 2 | 1 | 4 |
| Bilgi kaynağı ve alışverişi | Kitap, bilgi yuvası (2), pazar, eğitim-öğretim yuvası, deniz, bilgi alanı, geçiş noktası, bilim yuvası, bilgelik, <u>elektrik sinyallerine</u> , ağaç | 5 | 8 | 1 | 14 |
| Kazanç yeri olma | İşyeri (2), iş, ekmek kapısı | 4 | 1 | | 5 |
| Meslek edinme | Basamak, Eğitim yuvası, köprü | | 3 | | 3 |
| Gelişim-değişim yeri olma | Kitap, atölye (2), akıl, kurum, sığınak, 2. ev | 2 | 5 | | 7 |
| Bireylerin yetiştirilmesi | Ağaç yetiştiren çiftlik, bahçe, fidan bahçesine, fabrika (2) | 3 | 1 | 2 | 6 |
| Zamanın tamamının geçtiği yer olma | Ev (4*), 2. ev, yaşam alanı | 3 | 3 | 2 | 8 |
| Evden sonra en çok vakit geçirilen yer olma | 2. ev (3) | 3 | | | 3 |
| Okulun yokluk durumu* | İnternet, gelecek (2), çile, ödev listesi, alarm kurulan saat, ulaşılma engel, boşluk, kurum, hayatın bir parçası, yıllık izin, verimsiz bir zaman, Tv, ev (2), yuva | 6 | 10 | 3 | 19 |
| Hayat/yaşam olma | Hayat (5), yaşam, pencere, aile yuvası, hayata hazırlık merkezi, hayatı tüketen herhangi bir şey*, sıcak bir yuva, kurtuluş* | 7 | 5 | 3 | 15 |
| Güven, huzur ve sevgi yeri olma | Aile, huzur, ev, yuva, eğitim yuvası | 4 | | 1 | 5 |
| İş ve çalışma merkezi olma | Ofis, işyeri, fabrika(2*), atölye | 3 | 4 | 3 | 10 |
| Aile ve aile ortamı gibi olma | Ev, eğitim-öğretim yuvası | 1 | 1 | | 2 |
| Bireyleri şekillendirme yeri olma | Kap, düzen | 1 | 1 | 1 | 3 |
| Ulaşılabilir olma | <u>Sosyal medya</u> | | 1 | | 1 |
| | Toplam (f) | 56 | 60 | 23 | 139 |

* Anlamsal olarak olumsuz olan metaforlar (* sayısı kadar olumsuz metafor mevcut anlamındadır. Örneğin; “fabrika (2*)” metaforunda; 2 tane fabrika metaforu olduğu, bunlardan birinin olumsuz olduğu anlamındadır)

** Altı çizili olan uzaktan eğitimin faydası anlamındadır.

Görüldüğü üzere yapılan metaforların çoğunluğu olumlu yöndedir. Bir kategori tamamen olumsuzluk ifade ederken, diğer kategorilerde yer alan bazı metaforlar da olumsuzluk ifade etmektedir (Tabloda “*” ile gösterilmişlerdir). Bu olumsuzluklar okulun anlamına değil yaşananlara yöneliktir. Pandemi sürecinde yaşanan olumsuzlukların, bireylerin okula karşı olumsuz tutum sergilemelerine değil, okula daha fazla bağlanmalarına sebep olduğu, belirtilen olumlu görüşlerden belli olmaktadır.

Katılımcıların çoğu “eğitim-öğretim kaynağı ve yeri” olarak okulu görmüşlerdir. Okulun asıl görevini metaforlarında ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca pandemi şartlarına bağlı olarak okula yönelik geliştirdikleri olumsuz metaforlar da bulunmaktadır. Bunlar, ikinci sırada çoğunluğa sahip “okulun yokluk durumu” kategorisinde toplanan metaforlardır. Bunların dışında katılımın çoğunlukta olduğu diğer kategoriler ise “hayat/yaşam olma” ve “bilgi kaynağı ve alışverişi”dir. Katılımcıların çoğunluğu pandemi sürecine bağlı olarak okullarının hayatları ve bilgi kaynakları olduğunu düşünmüşlerdir.

Metaforların genelinde öğrenci olan katılımcıların oluşturduğu metafor sayısı diğer katılımcılara göre daha fazladır. “Eğitim-öğretim kaynağı ve yeri” kategorisinde öğretmen, öğrenci ve velilerin birbirine yakın düzeyde metafor oluşturdukları görülmektedir. Tüm katılımcıların okulun eğitim ve öğretimin merkezi olduğunu ve bunun pandemi şartlarında bile aynı olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu sonuçtan bireylerin okulu her koşulda eğitim ve öğretimin gerçekleştiği ve gerçekleşmesi gereken yer olarak gördükleri söylenebilir. Bir diğer fazla görüş bildirilen kategori olan “okulun yokluk durumu”nda ise daha çok öğrenci olanlar metafor oluşturmuşlardır. Pandemi sürecinde öğrencilerin okulun ne kadar önemli olduğunu farkına varıp, yokluğunun kendileri için oluşturduğu olumsuzluklardan yola çıkarak bu yönde metafor oluşturdukları düşünülebilir. Bu kategorilere ilişkin oluşturulan bazı metafor örnekleri şu şekildedir:

“Okul eğitim yuvasına benzemektedir. Çünkü her türlü fikrin ve davranışın filizlenmesi için ideal koşullar sağlar.” (Ö.44)

“Okul yolculuktur. Yol yeniliktir, yürüdükçe öğretir. Okul da böyledir, yola çıktığın an öğrenmeye yolculuğun başlar.” (Ö.51)

“Okul gelecektir. Çünkü bir nesil onsuз nerdeyse heba oldu. Veli psikolojisi çöktü. Öğretmenler çaresiz ve verimsiz. Gelecek nasıl gelecek...” (Öğrt.V.45)

“Okul Tv’ye benzemektedir. Pandemiden dolayı sadece tek taraflı aktarım var gibi. Üniversitede yüz yüze eğitim göremediğimizden yüzeysel kalıyor.” (Ö.24)

“Hayat/yaşam olma” kategorisinde de gruplar arasında birbirine yakın metafor sayısı olsa da öğretmen olan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha fazla metafor ürettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin okula bakış açılarının “hayatları” şeklinde olduğu yorumu yapılabilir. Pandemi öncesinde de sonrasında da neredeyse 7/24 okulla ilgili işler yaptıklarından ve okulun hayatlarının dışında kalamamasından bu şekilde düşündükleri söylenebilir. Aynı şekilde hayatımızda bilginin merkezi olarak görülen okullar, her türlü bilgiye erişimin, dağıtımın ve paylaşımın olduğu merkezi bir yer olarak da katılımcılar tarafından kabul görmüştür. Özellikle öğrenciler okulu “bilginin kaynağı ve alışverişinin” yeri olarak görmüşlerdir. Bu kategoriler altında toplanmış metaforlara ilişkin doğrudan alıntı örnekleri aşağıdaki gibidir:

“Okul, hayata benzemektedir. Her şeyi yaşıyoruz.” (Öğrt.V.73)

“Okul, hayat tüketen herhangi bir şeydir. Çünkü hayatımızın en güzel ve önemli yıllarını geçirdiğimiz için...” (Ö.39)

“Okul, ağaca benzer. Çünkü oksijen ne kadar gereklirse bilgi de o kadar gereklidir.” (Ö.9)

Katılımcıların görüşlerinin yoğunlaştığı bir diğer kategori “iş ve çalışma merkezi olma”dır ve öğretmen, veli ve öğrenciler birbiri ile hemen hemen aynı görüştedirler. Bu kategoride görüş belirten katılımcıların pandemi sürecini de düşünerek okulu bir işyeri ve çalışma merkezi konumunda gördükleri tespit edilmiştir. Okulda bir işyerinde yapılması gerekenler neler ise o şekilde hareket edildiği, çalışmaya ve üretime odaklı bir yer olarak görüldüğü ve bir amaca hizmet eden yer konumunda olduğuna ilişkin metaforlar üretilmiştir. Bazı referans metaforlara aşağıda yer verilmiştir:

“Okul, ofise benzemektedir. Çünkü ofis işi görüldüğü için...” (Öğrt.Ö.70)

“Okul, fabrikaya benzemektedir. Çünkü duygu düşünce fikrin bir arada olduğu yer değil; herkesin kendi çalışmasını yürüttüğü mekâna dönüşmüş.” (Öğrt.Ö.V.108)

Katılımcıların ürettikleri metaforların çoğunluğunun oluşturduğu bir diğer kategori “zamanın tamamının geçtiği yer olma”dır. Bu kategoride birbirine yakın görüşler mevcuttur. Katılımcılar zamanlarının tamamını okulda geçirdiklerini düşünerek bu yönde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları pandemiden önce kimi işi gereği kimi ders saatlerinden dolayı okulda zamanlarını geçirirlerken; pandemi zamanında da neredeyse tüm zamanlar

okul ile ilgili işlerden ibaret olmuştur. Öğretmen, öğrenciler ve veliler ders süreleri, derslere katılım, derslerin ve ödevlerin gerçekleştirilebilmesi, sağlık problemleri ve uzaktan eğitimin sıkıntılarında dolayı zamanlarının çoğunu okul ve işlerine ayırmak zorunda kalmışlardır. Artık katılımcılar bütün zamanlarının okulda geçmesinden dolayı okulu yaşadıkları yer olarak görmektedirler. Bu kategorideki metafor örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Okul, eve benzer. Vaktim orda geçtiği için...” (Ö.33)

“Okul, yaşam alanıdır. Havasını teneffüs ettiğim için...” (Öğrt.V.121)

Okulların pandemi ile birlikte daha da pekişen “gelişim-değişim yeri olma” özelliği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu özelliğe daha çok öğrenciler vurgu yapmışlardır. Okulun bireylerin kişisel, ruhsal, sosyal değişim ve gelişimine katkıda bulunan, kendilerine değer katan ve değerli hissettiren bir yer olma özelliği “kitap, atölye, akıl, kurum, sığınak, 2. ev” metaforları ile vurgulanmıştır. Okulların birçok önemli fonksiyonuna vurguda bulunan katılımcılar, bu kategori altında yer alan görüşleri ile pandemi sürecinin okulun bu özelliğini daha da ortaya çıkardığını göstermişlerdir. Bu kategori altında katılımcıların ürettikleri metaforlara ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

“Okul, Hem usta hem çırak olduğumuz bir atölyeye benzemektedir. Kendi kendimizi geliştirip, topluma fayda sağlayabileceğimiz bir yer olduğundan...” (Ö.103)

“Okulu, kitaplara benzetiyorum. Çünkü sosyal dünyamızı geliştirebileceğimiz, yorumlamaya ve hayallere uygun bir ortamdır.” (Ö.17)

“Okul, kendimi bulduğum bir sığınaktır. Yalnızlığımı unuttuğum, kendimi değerli hissettiğim bir kaçış yeri olduğundan...” (Öğrt.74)

Okulların en önemli misyonlarından biri olan “bireylerin yetiştirilmesi” pandemi sürecinde de kendini göstermiştir. Bu misyonunu yerine getirmek için okullar birçok atılım gerçekleştirmiştir. Bu kategori altında üretilen metaforların ortak özellikleri arasında bireylerin doğumdan ölüme kadar yetiştirilmesinde sorumlu olma ve nitelikli bireyler yetiştirme sayılabilir. Bu kategoride katılımcıların her ne kadar birbirine yakın görüşleri de olsa öğretmenler diğer katılımcılara göre daha çok bu yönde fikir beyan etmişlerdir. Bu yönde olması da olağan bir durumdur. Okula yüklenen olağan anlamlardan bir diğeri de “yol gösterici ve yönlendirici olma”dır. Öğretmen ve öğrenciler aynı görüşü paylaşmış ve okulun bireylerin geleceklerini belirlemede, yol göstermede ve hayatlarını yönlendirmede önemli bir yere sahip olduğu bireylerin görüşlerinde görülmüştür. Ayrıca öğrenciler okulun “meslek edindirme” rolünün olduğunu da ürettikleri “basamak, eğitim yuvası, köprü” metaforları ile göstermişlerdir. Okulların bireylerin geleceklerine yönelik bir meslek edinmelerinde önemli bir görevi vardır. Bu görev öğrencilerin düşünceleri ile de vurgulanmıştır. Katılımcıların bu kategorilere yönelik oluşturdukları metaforlara yönelik bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

“Okul, fabrikaya benzemektedir. İnsanın işlendiği, vasıf kazandırdığı için...” (V.119)

“Okul fidan bahçesine benzemektedir. Taze, temiz ve faydalı insanların yetişebileceği bir ortamdır.” (Öğrt.93)

“Okul muma benzer. Çünkü okullar etrafına ışık saçarak yol gösterir.” (Öğrt.Ö.5)

“Okul, pusulaya benzemektedir. Çünkü yol gösterici ve yönlendirici bir yerdir.” (Ö.53)

“Okul bir köprüdür. Meslek sahibi olmak için geçmem gereken bir yol.” (Ö.127)

“Okul eğitim yuvasıdır. Mesleğimizi elimize alabilmemiz için en iyi bilgiyi aldığımız yerdir.” (Ö.67)

Özellikle öğretmenlerin okul kavramına yönelttikleri bir anlam olan “kazanç yeri olma” kategorisinde okulların para kazanma yeri ve maddi kazanç kapısı olarak görüldüğü saptanmıştır. Bu görüşü beyan edenlerin öğretmenliği bir meslek olarak gördüklerinden böyle fikir beyan ettikleri düşünülebilir. Öğretmenlerin çoğunlukta görüş belirttikleri diğer kategoriler ise “güven, huzur ve sevgi yeri olma” ve “evden sonra en çok vakit geçirilen yer olma”dır. Öğretmenler, okulun kendileri için güvenli, huzurlu, sevgi dolu bir yer olduğunu ifade ederken, evden sonra en çok vakit geçirdikleri yer olarak da okulu gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu şekilde düşüncelerini ifade etmeleri olağan karşılanacak bir sonuçtur. Güven ve huzur duyulmayan bir yerde tüm zamanın geçirilmesi mümkün olmayacağını da düşünmek gerekmektedir. Bu kategorilere ilişkin bazı bazı doğrudan alıntı örnek ifadeleri şu şekildedir:

“Okul ekmek kapımdır. Hayatımı idame ettirmem için gerekli ekonomik gücün kaynağıdır.” (Öğrt.83)

“Okul sevgi dolu bir yuvaya benzemektedir. Samimiyet, sevgi ve bağlılık var.” (Öğrt.87)

“Okul ikinci evim gibidir. Zamanımın büyük bir kısmını orada geçirdiğim ve öğrencilerimi evladım gibi görmemden dolayı böyle düşünüyorum.” (Öğrt.46)

Pandemi süreci okulun “sosyalleşme yeri olma” özelliğini gözler önüne sermiştir. Özellikle öğrenciler, okulu birçok kişi ile sosyalleşebildikleri ve iletişim kurabildikleri yer olarak algıladıklarını ürettikleri metaforlarda belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimin bireylerin yüz yüze eğitim de olduğu gibi sosyalleşmelerine fırsat tanımadığı bu kategoriye dayanarak söylenebilir. Bu söylemlere ilişkin bazı referans metaforlar ve gerekçeleri aşağıda gösterilmiştir:

“Okul sosyalleşme alanıdır. Pandemide kimse ile görüşemiyoruz.” (Öğrt.Ö.3)

“Okul sosyal ortamdır. Herkesle iletişim halindeyiz.” (Ö.52)

Pandemi sürecinde okul kavramına yönelik yüklenen anlamlardan biri de özellikle öğrencilerin beyanı olan “uzaktan olma” durumudur. Pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimden dolayı okullara gidilememiş, okullar dijital ortamlara taşınmış ve öğrenci ve öğretmenler de bu ortamlarda bir araya gelmiştir. Bunun yansıması da üretilen metaforlarda görülmektedir: İçi boş platform ve boş binalar. Öğrenciler ayrıca pandemi sürecinin getirdiği okulda olmamanın dezavantajının uzaktan eğitime geçiş ile bertaraf edildiğini ifade etmiş, “sosyal medya” metaforu ile okulun “ulaşılabilir olma” özelliğini vurgulamışlardır. Pandemi süreci ve uzaktan eğitime geçiş okula yönelik farklı görüşlerin oluşmasına sebep olmuştur. Katılımcıların bu kategorilerde oluşturdukları bazı örnek metaforlar şu şekildedir:

“Okul boş binalara benzemektedir. Şu an hiç okula gitmeden de eğitim alabiliyoruz.” (Ö.122)

“Okul sosyal medyadır. Çünkü günlük hayatta kullandığımız platformlar kadar tek tıkla ulaşılabilir olduğu için...” (Ö.101)

Katılımcıların pandemi sürecinde “okul” kavramına yönelik ürettikleri metaforlara ilişkin oluşturulan diğer kategoriler “aile ve aile ortamı gibi olma”, “bireyleri şekillendirme yeri olma” ve “özgürlük sunma” şeklindedir. Bu kategorilerden “aile ve aile ortamı gibi olma” kategorisine öğrenci-öğretmen birlikte, “bireyleri şekillendirme yeri olma” kategorisine öğretmen-öğrenci-velilerin birlikte ve “özgürlük sunma” kategorisine öğrenciler çoğunlukla görüş bildirmişlerdir. Zamanlarının tamamının okulda geçtiğini belirten öğrencilerin okullarını bir aile ve aile ortamına benzetmeleri normal karşılanabilir. Aynı şekilde, okulu bütün katılımcıların bireyleri şekillendiren bir yer olarak görmeleri ve velilerin özgürlük sunan bir yer olarak düşünmeleri pandeminin bütün olumsuzluklarına rağmen normal karşılanabilecek bir sonuçtur. Bu kategorilere ilişkin bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Okul eğitim ve öğretim yuvasıdır. Öğretmen ve öğrenciler beraber bir bütün olduğu için...” (Öğrt.26)

“Okul bir kaba benzemektedir. Oradan fayda sağlayacak insanlara şeklini verir. Hayat tarzımızı genellikle okullarda yaşadıklarımız ve öğrendiklerimiz belirler.” (Ö.58)

“Okul hapishanedir. Dışarda özgürüz.” (Ö.137)

Okul kavramına yönelik oluşturulan kategorilerin bazılarının pandemi öncesi ve pandemi süreci ile örtüşecek şekilde olduğu görülmektedir. “Okul”un katılımcılar için anlamının bazı durumlar dışında aynı olduğu ve değişmediği, üstelik daha da önem kazandığı, normal zamanda çok fazla önemsenmeyen özelliklerinin pandemi ile ne kadar gerekli olduğunun farkına varıldığı görülmüştür. Bu kategoride daha çok öğrenci olan katılımcıların fikir beyan ettikleri ve bu görüşlerin özellikle okul kavramının öne çıkan özelliklerinde toplandığı tespit edilmiştir.

“Öğrenci” kavramına yönelik oluşturulan metaforlar

“Öğrenci” kavramına yönelik katılımcıların oluşturdukları 72 farklı metafor “hiçbir şey bilmeyen/yeni öğrenen, sahiplenilen/benimsenen, şekillendirilen, sermaye, çalışan, öğrenen, gelişen/gelişim gösteren, özgün, uzaktan eğitimin sıkıntılarının yansıdığı, önemsenmeyen/değer görmeyen, sınırları olan/sınırların ötesine geçemeyen ve gelecek kaygısı yaşayan biri olarak” kategorilerini oluşturmuştur. 16 kişiye ait yanıtlar kapsam dışı kaldığından 107 kişinin “öğrenci” kavramına yönelik metaforları değerlendirilmeye alınmıştır. Bu bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.

Katılımcıların “Öğrenci” Kavramına Yönelik Oluşturdukları Metaforlar ve Bunlara ait Kategorilere Yönelik Frekans Dağılımı

| Kategori (n=12) | Metafor (n=72) | Öğretmen (f) | Öğrenci (f) | Veli (f) | Toplam (f) |
|--|---|--------------|-------------|----------|------------|
| Hiçbir şey bilmeyen/yeni öğrenen biri olarak | Bebek, bilgi tahtası, boş bir levha, çarık, küçük balıklar, müşteri | 2 | 4 | 1 | 7 |
| Sahiplenilen/benimsenen biri olarak | İşim, evlat/çocuk (6), arkadaş (4), sorumluluk | 12 | 2 | 2 | 16 |

| | | | | | |
|--|--|----|----|----|-----|
| Şekillendirilen biri olarak | Tohum, (işlenmemiş) cevher (3), parlatılması gereken elmas, doluluk oranı ve şekli belli olmayan kap, su, un-su-tuz, fidan, işlenmemiş bir inciye, hamur (2) | 8 | 4 | 4 | 16 |
| Sermaye olan biri | Yarınlara (2), gelecek (8), kendimizi ve geleceğimizi var etmenin bir parçası, güneş, geleceği değiştirecek güce | 10 | 2 | 4 | 16 |
| Çalışan biri olarak | İşçi/amele (3), karınca (3) | | 6 | 1 | 7 |
| Öğrenen biri olarak | Bilgi öğrenen, kitap okuyan birine, mini filozofa, eğitim gören herkes, aç bir maymuna, bilgiyi arayan keşfeden ulaşan, bilgiye aç, anaokulundan üniversite hayatına kadar kendi geleceğini belirleyen kişi, hayatın içinde olması gereken bir aktör, gezgin | 3 | 9 | | 12 |
| Gelişen/gelişim gösteren biri olarak | Tohum (2), meyve, bilgisayar, ağaç, hayatta yolunu arayan herkes, yolcu fidan, çiçek (2), bir kısmı yazılmış bir kağıt, tırtıl, evlat | 6 | 8 | 3 | 17 |
| Özgün olan biri | Başarıya aç bir nesne, ayna, gökyüzü, masum bir kedi, işlenmeyi bekleyen bir pırlanta, kitap | 5 | 2 | 1 | 8 |
| Uzaktan eğitimin sıkıntılarının yansıdığı biri olarak* | Şansız bir grup, denek, kafası artık allak bullak olmuş birine, sanal, mağdur (2), deneme tahtası (2), köle, çocuklarım, mücadele, yapay zeka, robot (2), öğretmen, makinalaştırılmış et parçası | 5 | 13 | 5 | 23 |
| Önemsenmeyen/değer görmeyen biri olarak* | İşçi, deneme tahtası, yaprak gibi savrulmak üzere, kıymetsiz bir değer, oyuncak | 2 | 3 | 2 | 7 |
| Sınırları olan/sınırların ötesine geçemeyen biri olarak* | Kapalı kutu, emir kulu, robot, hayatını kendi gelişimi için harcayan bir birey, bukalemun | | 5 | | 5 |
| Gelecek kaygısı yaşayan biri olarak* | Ne için okuduğu sonunda ne olacağı belli olmayan varlık, sürünen insan | | 2 | | 2 |
| Toplam (f) | | 53 | 60 | 23 | 136 |

* Anlamsal olarak olumsuz olan metaforlar

Katılımcıların “öğrenci” kavramına yönelik olumlu görüşlerinin olduğu ve bu olumlu görüşleri çoğunlukla öğretmenlerin belirttiği görülmektedir. Olumsuz görüşlerin çoğunluğu yapılan uzaktan eğitimin getirdiği sıkıntılar ve öğrencilerce belirtilen olumsuzluklar olduğu görülmektedir. Öğrenci olan katılımcılar kendilerine farklı açıdan baktıklarından kendileri için oluşturdukları metaforlar da diğer katılımcılara göre farklılaşmaktadır. Olumlu görüşler, genellikle öğretmenlerin öğrencilere yükledikleri özellikler etrafında, olumsuz görüşler de öğrencilerin kendileri için yükledikleri anlamlar ve uzaktan eğitim zamanında yaşanan sıkıntılı durumlar etrafında toplanmıştır.

Olumlu görüşlerin başında “gelişen/gelişim gösteren biri” kategorisi gelmektedir. Katılımcıların çoğunluğu özellikle öğrenci olanlar, öğrencileri gelişen, gelişim gösteren, yetişen, yetiştirilen ve öğrenen bir kişi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu ortak özellikler çerçevesinde öğrencilerin geliştirilmesi, yetiştirilmesi ve öğrenmesi gereken bireyler olduğu da düşünülebilir. Bu kategoride yer alan bazı katılımcı görüşleri şunlardır:

“Öğrenci bir tırtıla benzemektedir. Öğrenci bir gün öğrencilikten çıkıp bir meslek sahibi olacaktır. Tıpkı tırtılın bir gün kelebek olması gibi...” (Ö.106)

“Öğrenci fidan gibidir. Gelişmesi için sevgiye ışığa ve pek çok faktöre ihtiyacı olduğu için...” (Öğrt.53)

Ayrıca öğrencilerin “sahiplenilen/benimsenen, şekillendirilen ve sermaye” biri olduğu da çoğunlukla görüş belirtilen kategorilerdendir. Bu kategorilere yönelik daha çok öğretmenler görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan bu kategoriler sırasıyla şu ortak özelliklere sahiptir: Sahiplenilmesi, benimsenmesi, kendinden görme, duygusal bağlanma, şekillendirilen, yetiştirilen, hammadde, pasif alıcı; sermaye ve geleceğin kendisi olma. Bu ortak özelliklere dikkat edildiğinde öğretmenlerin öğrencilerine yönelik düşündüğü özellikler olduğu görülmektedir. Bir öğrenci “duygusal olarak bağlanılan, sahiplenilen, belirli bir şekle

koyulabilen, gelecek ve sermaye olan biridir” denilebilir. Bu kategorilere ilişkin bazı referans metaforları şöyle sıralayabiliriz:

“Öğrenci, evlat gibidir. Çünkü kendimden çok onların geleceği için kaygılanıyorum.” (Öğrt.38)

“Öğrenci, suya benzemektedir. Öğrendiği bilgilere etkilendiği insanlara, durumlara, mekanlara göre şekil alır.” (Ö.58)

“Öğrenci, geleceği değiştirecek güçtür. Çünkü daha iyi bir dünya ve insanlık için öğrenciler büyük önem taşır.” (Ö.109)

Diğer olumlu görüşlerin çoğunluğunu öğrencinin “öğrenen biri olarak” ifade edildiği kategori almaktadır. Bu kategoride daha çok öğrencilerin görüşleri olduğundan öğrencilerin kendilerini öğrenen ve gelişen biri olarak gördükleri söylenebilir. Öğrencilerin bunu dile getirirken öğrenmenin var olma sebepleri olduğunun bilinci ile hareket ettikleri düşünülebilir. Öğrenme amaçlı olan öğrencilere yönelik geliştirilen bazı metafor ve gerekçeleri şunlardır:

“Öğrenci, mini filozofa benzemektedir. Günümüz gençliği meraklı, araştıran, kritik düşünen bir profile sahip olduğu için...” (Ö.14)

“Öğrenci, aç bir maymuna benzemektedir. Her şeyi öğrenmek ve yaşamak istediği için...” (Ö.61)

Katılımcıların özellikle de öğretmenlerin ürettikleri metaforların çoğunluğunun yer aldığı bir diğer kategori “özgün olan biri”dir. Öğrencilerin kendine has, özgün, sınırları olmayan, beklentileri olan, yansıtma işlevi olan ve değerli olarak görülen bir birey şeklinde nitelendirildiği üretilen metaforlarda görülmektedir: Başarıya aç bir nesne, ayna, gökyüzü, masum bir kedi, işlenmeyi bekleyen bir pırlanta, kitap. Bu metaforların bazılarını örnek olacak ifadelere şu şekilde yer verebiliriz:

“Öğrenci, aynaya benzemektedir. Kendimizi onlarda görürüz...” (Öğrt.Ö.5)

“Öğrenci, işlenmeyi bekleyen bir pırlantaya benzemektedir. Her öğrenci keşfedilmeyi bekleyen bir hazinedir.” (Öğrt. 83)

“Çalışan biri olarak” ve “hiçbir şey bilmeyen/yeni öğrenen biri olarak” kategorileri diğer olumlu görüşlerdendir. Ve öğrenci ağırlıklı görüşlerden oluşmaktadır. Öğrenciler kendilerini çalışan, hiçbir şey bilmeyen ancak yeni bir şeyler öğrenmek için çabalayan biri olarak kendilerini gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu özellikler, öğrencilerin kendileri için gördükleri görevler olarak da düşünülebilir. Bu yönde bazı örnekler şu şekilde verilebilir:

“Öğrenci, çırak gibidir. Çünkü deneyimsizdir.” (Ö.112)

“Öğrenci, işçi gibidir. Çünkü sürekli çalışması gerekiyor.” (Ö.122)

Katılımcıların özellikle de öğrencilerin çoğunluğunun ifadesiyle “uzaktan eğitimin sıkıntılarının yansıdığı biri olarak” öğrencilerin görüldüğü ve bu yönde metafor oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu metaforlar pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitim ile birlikte gelen öğrenciye yönelik olumsuzlukları ifade etmektedir: Değer görmeyen bir varlık, belirsizlik, görememe, adaletsizliğe uğrayan bir varlık, önemsiz olma, değersizlik hissi, bir şey verilmeden bir şeyler isteme, bir arada olamama, sorunların çokluğu ve başatma zorunluluğu, itaatkar-pasif olan, sınırlandırılan, kendisine dayatılanı yapmakla yükümlü, kendi kendine öğrenmeye çabalama, öğretmen sıkıntısı. Bu olumsuzluklar öğrenciye yüklenen anlamı etkilemiştir. Özellikle öğrencilerin kendilerini de bu şekilde değerlendirmeleri pandemi sürecinden ilk etkilenen grup olmalarından dolayıdır. Ayrıca pandemi öncesinde de “öğrenci” kavramının kendileri için olumsuzlukları çağrıştırdığı da verilen çoğunluk olumsuz görüşlerden anlaşılmaktadır. Bazı örnek görüşler şöyle sıralanabilir:

“Öğrencileri şanssız bir gruba benzetiyorum. Uzaktan eğitimin kalitesizliği ve hastanede uygulama yapamamalarından dolayı.” (Ö.1)

“Öğrenciler, deneme tahtası gibidir. Çünkü eğitim sistemimiz üzerinde sürekli deneme yapılıyor.” (Öğrt.Ö.V.59)

“Öğrenci, yapay zeka gibidir. Çünkü, ekran karşısında kendini ifade edemeyip, sorgulayamayıp sadece komutları yerine getirdiği için...” (Ö.101)

“Öğrenci” kavramına yönelik oluşturulan olumsuz yönde metaforların oluşturduğu diğer tamamlar ise çoğunluk sırasıyla şöyledir: Sınırları olmak-sınırların ötesine geçememek, önemsenmeyen- değer görmeyen bir varlık, gelecek kaygısı yaşayan bir varlık. Pandemi ile yaşanan olumsuzluklardan etkilenen öğrenciler “öğrenci” kavramına olumsuz anlamlar yüklemişlerdir. Başka bir bakış açısıyla da öğrencilerin kendilerine yönelik beklentilere ve uygulamalara bağlı olarak olumsuz düşüncelere sahip oldukları yargısına varılabilir. Öğrencilerin kendileri için bu yargılara varmaları normal karşılanabilir. Çünkü öğretmenlerin öğrenci algıları ile öğrencilerin

öğrenci algıları arasında farklılıklar mevcuttur. Bununda görüşlerine yansımaları kaçınılmazdır. “Öğrenci” kavramına yönelik oluşturulan bazı örnek metaforlar ve gerekçeleri şu şekildedir:

“Öğrencileri kutuya benzetiyorum. Sebebi: onlara öğretilmiş şeylerin dışına çıkabilecekleri kapasitesine inanmamaları.” (Ö.17)

“Öğrenciler emir kuludur. Ödevleri ve sınavları vermekle görevliyiz; ancak, edindiğimiz bilgiler sadece bu alanları tamamlamak için kullanılıyor.” (Ö.24)

“Öğrenciler deneme tahtası gibidir. Her şey bizim üzerimizde deniyor; çünkü öğrencileri nasıl mağdur edebiliriz modunda yetkililer.” (Ö.62)

“Öğrenci, sürünen insana benzemektedir. Hayat şartlarından dolayı öğrencinin üstünde çok yük olduğunu düşünüyorum.” (Ö.97)

Öğretmenlerin “öğrenci” kavramına bakışı olumlu olmuştur. Onları değerli ve misyonları ne ise o şekilde gördükleri görülmüştür. Öğrencilerin geneli kendilerine bakışları öğretmenlerden farklı olmuştur. Öğretmenlerin pandemi sürecinde de öğrencilere bakışlarının ve kendileri için anlamlarının pandemi öncesindeki gibi olduğu, öğrencilerin pandemi ile birlikte “öğrenci” kavramına yönelik görüşlerinin olumsuz yöne daha çok kaydığı görülmüştür.

“Öğretmen” kavramına yönelik oluşturulan metaforlar

Araştırmada “öğretmen” kavramına yönelik oluşturulan 82 farklı metafor “yol gösterici/yönlendirici, rol model, kıymetli/önemli, yetiştirici/şekillendirici/biçimlendirici, bilgi kaynağı, uzaktan eğitimin yansımalarını yaşayan, iyi/kötü olma durumuna göre değişen, geliştirici/biçimlendirici, fedakâr-özverili, konumuna bağlı olarak yönetici/otorite, yararlı-geliştirici, sevilen ve görevini yerine getiremeyen biri olarak” şeklinde 13 kategoriye ayrılmıştır. Verilen yanıtlardan 19’u uygun görülmediğinden çıkarılmıştır. Bu sebepten toplamda 104 kadar kişinin verisi değerlendirilmiştir. Bu bulgulara ait tablo şu şekildedir:

Tablo 5.

Katılımcıların “Öğretmen” Kavramına Yönelik Oluşturdukları Metaforlar ve Bunlara ait Kategorilere Yönelik Frekans Dağılımı

| Anlamsal kategori | Kategori (n=13) | Metafor (n=82) | Öğretmen (f) | Öğrenci (f) | Veli (f) | Toplam (f) |
|-------------------|---|---|--------------|-------------|----------|------------|
| | Yol gösterici/yönlendirici biri olarak | Pusula (2), rehber (6), kılavuz (2), çoban, şef, meşale, lider, öncü, deniz feneri, ışık, aile | 9 | 11 | 1 | 21 |
| | Rol model olarak | Örnek, ebeveyn, rol model, yol gösterici, ışık-fener, rehber | 5 | 2 | 3 | 10 |
| | Kıymetli/önemli biri olarak | Su, yürüteç*, bahçıvan, eğitmen, iş, usta, ülkenin gizli kahramanı (hem olumlu hem olumsuz) | 6 | 2 | 3 | 11 |
| | Yetiştirici/şekillendirici/biçimlendirici biri olarak | Çiftçi, ağaç yetiştirilen çiftlik ile ilgilenen kişi, bahçıvan(2), eğitmen, boya, fabrika, sanatkar, insan mühendisi, zanaatkar (3), elmasa şekil veren fabrika çalışanı | 6 | 6 | 2 | 14 |
| | Bilgi kaynağı olarak | Koca yürek, kitap (2), ışık kaynağı, ders veren, Google, yol gösterici, öğreten, bilgi kaynağı, bilgi, mum (2), akıl hocası, hava durumuna | 3 | 11 | 2 | 16 |
| | Uzaktan eğitimin yansımalarını yaşayan biri olarak | Ders anlatmış olmak için anlatan bireyler*, bilgisayar/telefon ekranlarına*, yabancı*, slayt okuyan*, ışık, ağustos böceği*, işsiz bir heykeltıraş*, bilgiyi organize bir şekilde aktaran biri*, fedakârlık*, savaşı, | 4 | 11 | 2 | 17 |

| | | bilgisayar*, rehber, Tv'de başrol oyuncusu | | | | |
|--|---|--|-----------|-----------|-----------|------------|
| Hem olumlu hem olumsuz anlam çağrıştırma | İyi/kötü olma durumuna göre değişen biri olarak | Yerine göre bir lütf yerine göre robot, robot, aşçı, bilgi kapısı | 1 | 3 | 1 | 5 |
| | Geliştirici/biçimlendirici olan biri | Yazar (2), yarınları tesis eden, mimar | 3 | 1 | 1 | 5 |
| | Fedakâr-özverili olan biri | Emekçi, ailenin en büyük çocuğu, ağaç, kahraman, mum, bakıcı, akademisyen, anne | 5 | 2 | 3 | 10 |
| Hem olumlu hem olumsuz anlam çağrıştırma | Konumuna bağlı olarak yönetici/otorite olan biri* | Amir, yönetici (2) | 2 | 2 | | 4 |
| | Yararlı-geliştirici olarak biri | Anne-baba-bilgin, ışık, okulun en güzel parçası, eğitim-öğretimi en iyi yapan kişi, çınar, bilge | 4 | 2 | 2 | 8 |
| | Sevilen biri olarak | Ana-baba, anne-abla-arkadaş, şef aşçı, abi-abla, anne-arkadaş-abla-eğitmen, abla-abi-arkadaş | 5 | 2 | 2 | 9 |
| | Görevini yerine getiremeyen biri olarak* | Gardiyan, ödev makinesi, emir kulu | | 2 | 1 | 3 |
| | Toplam (f) | | 53 | 57 | 23 | 133 |

* Anlamsal olarak olumsuz olan metaforlar

Çalışmada katılımcıların görüşlerinin çoğunluğu olumlu yöndedir. Her ne kadar öğrencilerin oluşturdukları metaforlar fazla ise de, bu olumlu görüşlerin çoğunluğu öğretmenlere aittir. “Öğrenci” kavramına öğrencilerin bakış açılarının farklı olması sonucu ile benzer şekilde öğretmenler de “öğretmen” kavramına diğer katılımcılara göre farklı bir açıdan bakıp değerlendirmişlerdir. Öğretmenler kendilerini sınıf içerisinde ve dışarısında, pandemi öncesi ve süreç boyunca kendilerine yükledikleri anlamlar doğrultusunda cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin görüş ağırlıklarına bakıldığında ise, öğretmenlere daha çok görevleri odaklı anlamlar yükledikleri görülmektedir. Bu sonuç, pandemi sürecinde öğretmenlerin yüklerinin fazlasıyla artmasına ve yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen her şeyin üstesinden gelebilme çabalarının bir sonucu olarak görülebilir. Olumsuz olan görüşlerin çoğunluğu ise öğrencilere aittir. Ve bu görüşler de pandemi sürecinde gerçekleşen uzaktan eğitim ile bağlantılı olarak yaşananların yansımaları şeklindedir.

“Öğretmen” kavramına yönelik en çok oluşturulan metaforlar “yol gösterici/yönlendirici” kategorisinde yer almaktadır. Katılımcıların çoğunluğu özellikle öğrenciler, öğretmenleri yol gösterici ve yönlendiren birileri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Pandemi sürecinde de, pandemi öncesinde de öğretmenler, yol gösterici ve yönlendirici birileri olarak görülmektedir. Katılımcılar, şartlar ne olursa olsun, öğretmenlerin en önemli özelliklerinden birinin bu olduğunun vurgusunu yapmışlardır. Bazı örnek metaforlar ve gerekçeleri şu şekildedir:

“Öğretmen, deniz feneri gibidir. Çünkü yol göstericidir.” (Ö.92)

“Öğretmenler, rehber benzemektedirler. Çünkü yol gösterici olduğu için...” (Öğrt.95)

“Öğretmenler, aile gibidir. Verdiği bilgilere göre hareket etmeye çalışırız.” (Ö.126)

Pandemi sürecinde yapılan bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu, özellikle öğrenciler, öğretmenleri çeşitli sıkıntıların merkezinde gördüklerinden “uzaktan eğitimin yansımalarını yaşayan biri olarak” nitelendirmişlerdir. Bu kategori altında özellikle olumsuz görüşler çoğunluktadır. Bilginin kaynağı, aktarıcısı ve vericisi, bir meta dönüşmesinin olduğu, uzak olma, görevini yerine getirememe, fedakâr ve özverili olma olumsuzluklarının yanında, yol gösterici ve yönlendirici olma, önemli bir faktör veya figür olma, fedakar ve özverili olma (hem olumlu hem de olumsuz anlamda kullanılmıştır) gibi olumlu hususlarda uzaktan eğitimin yansımalarına öğretmenlerin maruz kaldıkları beyan edilmiştir. Buna göre uzaktan eğitimin hem olumlu hem de olumsuz yansımaları öğretmen nezdinde gerçekleştiği söylenebilir. “Öğrenci” kavramında da uzaktan eğitimin sıkıntılarına

oldukça değinilmiş ve her iki kesimde pandemi sürecinde olabildiğince bu durumdan etkilenmiştir. Bu süreçten ilk etkilenenler olduklarından yansımaları da bir o kadar derinden olmuştur. Bu kategoriye referans görüşler şunlardır:

“Öğretmenler, ders anlatmış olmak için anlatan bireyler gibiler. Çünkü bu süreç içinde böyle görüyorum.” (Ö.11)

“Öğretmenler, bilgisayar/telefon ekranlarına benzemektedirler. Çünkü pandemiden dolayı eğitim ve öğretim ekranlara sıkıştı.” (Ö.14)

“Öğretmenler, slayt okuyanlardır. Slayt okuyup geçildiği için...” (Ö.28)

“Öğretmen, ağustos böceğine benzemektedir. Evden çalışıyor fakat çalıştığı belli olmuyor.” (Ö.V.72)

“Öğretmen, işsiz bir heykeltıraşa benzemektedir. Çünkü elinde malzeme olmadığı için...” (Öğrt.85)

“Öğretmen, rehber benzemektedir. Çünkü, bu pandemi sürecinde öğrenciler öğretmenler de zorlanmasına rağmen bir şekilde bu durumu unutarak öğrencilere yol gösterici olmaya çabaladılar.” (Ö.124)

Öğretmenlerin “bilgi kaynağı” birileri olarak görülmesi diğer yüksek sonuçlardan biridir. Öğrencilerin çoğunlukta görüş belirttiği bir kategoridir. Katılımcılar, bu kategori altında bilgi kaynağı olmanın dışında bilginin aktarıcısı, vericisi ve bu aktarım işlemini gerçekleştirirken değişken bir yapıya sahip olma durumlarından da bahsetmişlerdir. Her durumda öğretmenler bilgi kaynağı ve aktarıcısı olarak görülmektedir. Bazı görüşler şu şekildedir:

“Öğretmen, kitaptır. Çünkü bizlere bilgi katıyor.” (Ö.24)

“Öğretmenler, “Google” benzemektedir. Çünkü ne sorsak buluyoruz.” (Öğrt.V.34)

“Öğretmen, karanlıkları aydınlatan bir muma benzer. Çünkü öğretmen her daim çevresini bilgileriyle aydınlatır.” (Öğrt.99)

Bir diğer olumlu ve yüksek sonuç “yetiştirici/şekillendirici/biçimlendirici biri olarak” öğretmenlerin görülmesidir. Öğretmenlerin bu süreç içerisinde ve öncesinde de böyle bir görevleri olduklarına inanıldığı hem öğrenci-öğretmen görüşlerinin eşit sayıda olmasından hem de öğrenci kavramına yöneltilen “şekillendirilen biri” düşüncesinden belli olmaktadır. Aynı şekilde “geliştirici/biçimlendirici olan biri” görüşü de öğretmenlerin özellikleri arasında sayılırken öğrencilerin “gelişen/gelişim gösteren biri olarak” görülmesiyle eş benzer hareket etmektedir. Öğrenci ve öğretmen için bu şekilde birbiri ile örtüşen ve destekleyen görüşlerin yer alması her iki kavramın misyonunun bireylerde tam olarak algılandığının da bir işaretidir. Ayrıca bu iki kavramın birbiriyle kenetli bir bütün olduğu, birbirini tamamladığı da ortadadır. Öğretmen yetiştiren, şekillendiren, geliştirici ve biçimlendirici; öğrenci şekillendirilen, gelişen ve gelişim gösteren biridir. Bu metaforlar, “öğretmen” ve “öğrenci” kavramlarının birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğinin göstergesi şeklindedir. Bu iki metaforlara ilişkin referans görüşlerin bazıları sırasıyla şu şekildedir:

“Öğretmen, zanaatkârdır. Çünkü cevheri işlemek için gerekli bilgi birikim ondadır.” (Öğrt.Ö.19)

“Öğretmen, boya gibidir. Çünkü Öğrenciye rengini veren öğretmendir. Her renk insanda bir duyguyu çağrıştırır ve temsil ettiği duygular da vardır. Dünyayı hangi renk camdan göreceğimiz öğretmenlerden öğreniriz. Siyahı temsil eden bir öğretmen geçmişse hayatımızdan karanlık camlardan bakmayı, olumsuzlukları görmeyi biliriz. En güzelini de yapsak işimizi sevmeyiz, dünyanın en eğlenceli bilgisi de olsa öğrenirken eğlenemeyiz. Ve bu renginizi başka insanlara da yayarız. Eğer daha açık ve canlı renklerden bakmayı öğrenebilirsek çöp toplarken bile eğlenebilir, integral çözerken bulmaca çözüyormüş gibi hissedip aynı zamanda zevk alabiliriz. Yaşadığımız bu olumlu duyguları da sürekli etrafımıza yansıtır, mutlu insanların sebebi oluruz.” (Ö.58)

“Öğretmen, fabrikaya benzemektedir. Çünkü sürekli yetersiz öğrenciler gelir, işlenir ve yeterli bireyler olarak mezun olur. İşleyen öğretmendir.” (Ö.103)

En çok oluşturulan ve yine öğretmenlerin çoğunlukta ifade ettiği “kıymetli/önemli biri olarak” görüşü öğretmenlere yüklenen bir diğer anlamdır. Öğretmenlere bu anlam yüklenirken yaşamsal öneminin olması, önemli bir faktör/figür ve gözde biri olması çerçevesinde de değerlendirildiği görülmüştür. Bu kategori altında bu anlamlarda öğretmenler için belirtilen görüşler arasında sayılmıştır. Öğretmenlerin pandemi sürecinde görevlerinin ne kadar zor olduğunun yanında ne kadar hayati bir öneme sahip olduğunun bilinmesi pandeminin olumlu sonuçlarından biri olmuştur. Bu görüşü destekleyecek birkaç örnek şu şekildedir:

“Öğretmen, suya benzemektedir. Çünkü su insanlık için ne kadar ehemmiyetli ise öğretmende o derece kıymetlidir.” (Öğrt.Ö.5)

“Öğretmen, ülkenin gizli kahramanıdır. Çünkü her yere yetişmeye çalışıyor. Deprem olur afet bölgesinde, pandemi olur filyasyon ekibinde, uzaktan eğitimde her daim çalışır ama kimse bunun farkına varmaz.” (Öğrt.V.96)

“Öğretmen” kavramına yönelik belirtilen diğer olumlu görüşler “rol model” ve “fedakâr-özverili” biri olarak görülmeleri şeklinde kategoriler oluşturmuştur. Öğretmenlerin çoğunlukta kendilerini böyle gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen katılımcıların çoğunlukta görüş belirttikleri “sevilen biri” kategorisinde, öğretmenlerin sevilen ve önemli özellikleri üzerinde barındıran kişiler oldukları görülmüştür. Bu kategorilere yönelik bazı metaforlar ve açıklamaları şu şekildedir:

“Öğretmen, rehberdir. Çünkü rol model olur ve yönlendirir. Amacı doğru çizgide yürütmektir.” (Öğrt.V.71)

“Öğretmenler, savaşçıdır. Çünkü evinde bile eğitim-öğretim için çabalayıp, emek harcadıkları için...” (Ö.101)

“Öğretmenler, anne-aba-arkadaştır. Kan bağı gibi manevi bağ oluşmasından dolayı...” (Öğrt.Ö.114)

Olumlu görüşlerden bir diğeri de “yararlı-geliştirici olarak biri” kategorisidir. Bu kategoride deneyim sahibi olma, kendi alanında bir otorite olma ve kendini geliştirme özelliklerinden de bahsedilmektedir. Öğretmenler diğer katılımcılara göre daha çok bu özellikle kendilerini tanımladıkları saptanmıştır. Bazı örnekler şunlardır:

“Öğretmen, çınardır. Yılların tecrübesini kazandığı için...” (Öğrt.29)

“Öğretmenler, okulun en güzel parçasıdır. Çünkü onların sayesinde en güzel bilgileri öğreniyoruz.” (Ö.62)

Öğretmenlerin kişilik yapıları, konuları veya niyetleri doğrultusunda bireyler üzerinde farklı etkiler oluşturulabilmektedir. Bazı görüşler, öğretmen kavramına aynı anda, durumuna bağlı olarak hem olumlu hem de olumsuz anlamlar yüklenebileceğini göstermiştir. Öğretmen kavramına “iyi/kötü olma durumuna göre değişen biri olarak” ve “konumuna bağlı olarak yönetici/otorite olan biri” temaları farklı bakış açıları sunmuşlardır. Bu iki tema öğretmenlerin yükledikleri görevler neticesinde bireyler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olabileceğini, onları iyiye de kötüye de sevk edebileceklerini göstermiştir. Ayrıca “iyi/kötü olma durumuna göre değişen biri olarak” temasında yararlı ve geliştirici olma durumu da özellikle vurgulanmıştır. Bu iki tema dışında tamamen olumsuz anlamlar içerisinde olan “görevini yerine getiremeyen biri olarak” teması da katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu temalarda öğrenciler ağırlıktadır. Bu temalar için bazı örnekler şu şekildedir:

“Öğretmen, aşçıya benzemektedir. Lezzet oluşturuyor... İsterse zehirler.” (Öğrt.V.130)

“Öğretmen, yöneticidir. Çünkü öğrencileri yönlendirmeye çalışıyorlar.” (Ö.122)

“Öğretmen, gardiyana benzemektedir. Sürekli bekçilik yapıldığından...” (Ö.137)

Öğretmenler, öğrencilerin eğitim-öğretim hayatında önemli bir yere sahip olduklarından “öğretmen” kavramına yüklenen anlamlarda öğretmen ve öğrenciler için bir o kadar anlamlı ve değerli olacaktır. Uzaktan eğitimin getirdiği sıkıntılarda bir o kadar bu anlama yansiyacaktır. Ancak, görüşlerin çoğunluğundan öğretmenlerin bu olumsuzlukların altında kalmadığı görevi ve misyonunu tamamıyla yerine getirebildiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlik mesleğine ait birçok özellik öğretmenler tarafından belirtilmiş; pandemi sürecinde bu özelliklerin de ön plana çıktığı özellikle vurgulanmak istenmiştir. Öğretmenlerin ne kadar hayati öneme sahip olduğu bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

“Uzaktan eğitim-öğretim” kavramına yönelik oluşturulan metaforlar

Çalışmada “uzaktan eğitim-öğretim” kavramına yönelik 103 farklı metafor ve 11 kategori oluşturulmuştur (Tablo 6). Katılımcıların verdikleri yanıtların 8’i uygun olmadığından çıkarıldığından 115 kişinin verisi değerlendirilmeye alınmıştır.

Tablo 6.

Katılımcıların “Uzaktan Eğitim-Öğretim” Kavramına Yönelik Oluşturdukları Metaforlar ve Bunlara ait Kategorilere Yönelik Frekans Dağılımı

| Anlamsal kategori | Kategori (n=11) | Metafor (n=103) | Öğretmen (f) | Öğrenci (f) | Veli (f) | Toplam (f) |
|-------------------|-----------------------|---|--------------|-------------|----------|------------|
| | Gereklilik/zorunluluk | Gerekli bir uygulama, normal işleyişin devam etmesi, olağanüstü durumlarda çok iyi yol, zorunlu durumlarda gereksinim*, mecburiyet (2*), zorunlu bilgi alışverişi*, kötünün iyisi*, mecburi eğitim yolu, iletişim | 8 | 3 | 4 | 15 |
| | Uzak olma* | Uzaktaki sevgili (2) (hem olumlu hem olumsuz), uzaktan ilişki*, tatsız tuzsuz bir yemek*, hiçbir şey* | 2 | 3 | 1 | 6 |

| | | | | | | |
|--|--|--|----|----|---|----|
| İyi/faydalı durumu | olma | İyi-güzel bir şey, teknolojik aletler ve bireyler arası iletişimi sağlayan bir aracı, teknolojik okul, öğrenciyi en zorlu şartlarda bile yalnız bırakmadan ona ulaşıp eğitebilme, olumlu bulma | 4 | 2 | 2 | 8 |
| Uzaktan faydası | eğitimin | Kolaylık, daha verimli çalışma, özgürlük, kolay ve uygulanabilir (hem olumlu hem olumsuz), okuldaki uzaktan bir eğitim, zorlu süreci kolaylaştıran, ev ortamında bilgi aktarım kanalı | 4 | 4 | 1 | 9 |
| Uzaktan olumsuzlukları* | eğitimin | Özgürlükler alanı, fırsat eşitsizliği, bozuk bir teraziye, kolonu eksik bina, eşitsizlik örneği, süzgeçle kuyuya su taşımak, bir kavanoz balı kavanozun içinde yemeye çalışmak, çok zorlu bir süreç, eğitim kalitesinin olmadığı sentetik, doğallıktan uzak, yalancı bir sistem, adaletsizlik, tatil, robotlaştırma, televizyon kablosu, tek kişilik eğitime, uçan araba, arapsaçı, hiçbir şey, boş sistem, farklı bir deneyim, susuz bir dere yatağı, karman çorman hiçbir şeye benzemeyen ve anlamayan, denizin ortasındaki küreksiz sandala | 11 | 12 | 1 | 24 |
| Kötü/faydasız durumu * | görme | Suyu asla biriktiremeyecek bir baraj, faydalı olmayan bir eğitim, sıkıntı, boş bir sistem, hiçbir şey, iğneyle kuyu kazmak, kara trene, çöl, anlamsız bir yazıya, gereksiz zaman kaybı, boş okul | 5 | 6 | 3 | 14 |
| Memnuniyetsizlik* | | Oyun, işe yaramayan platform, youtube de anlatılan ders videoları (2), diğer platformlardan dinlenen videolar, delikli poşet, hücre, televizyon, aşırı sıkıcı ve yorucu bir işe, hiçbir şey (3), sıkıntı, tuzun katılmadığı un ve su, yol kazası, varlığıyla yokluğu bir olmasına rağmen varlığında kötü hissettiren insan, sürekli eğitimin yanlış anlaşılma hali, bilgi odaklı eğitim, karamsarlık, yarım elma, kırık sandalye, maraton, kendi çalıp kendi oynama, ailesinden ayrılmış çocuk | 7 | 20 | 4 | 31 |
| Etkileşim ve iletişim eksikliği* | iletişim | YouTUBE videoları, televizyon, film, dijital bir ortam, zor ve zahmetli bir alan, duygusuz eğitim, sıkıcı, e-kitap, beyhude uğraş, görüyorum fakat hissedemiyorum, duygusuz zorunlu bir platform, tat alamama, telefon ile konuşma, gereksiz işkence | 8 | 6 | 4 | 18 |
| Verimsizlik* | | Anlamsız çaba, alışmakta zorlanılan bir durum, uzaktan sadece soyut bir hayat, zaman kaybı, tuzsuz yemek, boşa kürek çekme, yönetilemeyen bir süreç | 3 | 5 | 1 | 9 |
| Hem olumlu hem olumsuz anlam çağrıştırma | Duruma göre fayda ya da zararının olması | Verimli ve verimsiz eğitim gibi, teknoloji, oyun topu, okyanus ötesi, rahat gözükken ama kısıtlayıcı | | 5 | | 5 |

| | | | | | |
|-------------------------------------|---|----|-----------|----|-----|
| Zor olma/Zorluklarla mücadele etme* | Zorlayıcı, Ferhat ve Şirin'in arasına giren sıradağlar, çaba (hem olumlu hem olumsuz), kıyamet günü, zorluk | 4 | 2 | 2 | 8 |
| Toplam (f) | | 56 | 68 | 23 | 147 |

* Anlamsal olarak olumsuz olan metaforlar (* sayısı kadar olumsuz metafor mevcut anlamındadır. Örneğin; “fabrika (2*)” metaforunda; 2 tane fabrika metaforu olduğu, bunlardan birinin olumsuz olduğu anlamındadır)

Tablodan da anlaşılacağı üzere katılımcıların verdiği cevapların çoğunluğu olumsuz yöndedir. Kavrama yönelik belirtilen görüşlerin çoğunluk sıralaması şu şekildedir: Memnuniyetsizlik, uzaktan eğitimin olumsuzlukları, etkileşim ve iletişim eksikliği, gereklilik/zorunluluk, kötü/faydasız görme durumu, verimsizlik, uzaktan eğitimin faydası, iyi/faydalı olma durumu, zor olma/zorluklarla mücadele etme, uzak olma, duruma göre fayda ya da zararının olması. “Uzaktan eğitim öğretim” kavramına yönelik getirilen eleştirilerin çoğunluğu katılımcıların yaşadıkları sıkıntılar, zorluklar ve bunlarla bağlantılı memnuniyetsizlikleri ve verim almayışlarıdır. Ayrıca yaşanan pandemi sürecinin getirdiği olumsuzluklar da eklenince süreç ve kişilerin uyumu daha da zor hale gelmiştir. Olumsuz görüşlerin çoğunluğu öğrencilere aittir. Bu süreçten öğrencilerin daha çok etkilendikleri düşünülebilir.

“Uzaktan eğitim-öğretim” kavramına yönelik katılımcıların çoğunluğu “memnuniyetsizlik” kategorisinde görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar memnuniyetsizliklerini “ciddiyetsizlik-kısıtlama ve kontrol olmaması, yararlı olmama durumu, uzaktan eğitimin getirdiği olumsuzluk, kazanımın olmaması, mahkumiyet/mecburiyet, sıkıcı-yorucu-kaygı verici olma, sorunların çokluğu, stres oluşturma, süreklilik açısından zaman sıkıntısı, model olamama, duygusal çöküntü ve eksikliğin olması” şeklinde dile getirmişlerdir. Bu durumların oluşumundan kaynaklı çoğunluğu öğrenci olan katılımcılar uzaktan eğitime yönelik memnuniyetsizliklerini metaforlar aracılığıyla bildirmişlerdir. Bazı metaforlar şu şekilde gösterilebilir:

“Uzaktan eğitim-öğretim, hücre gibidir. Çünkü ekran başına bağlı kalarak, hep oraya bakarak ders işlendiği için...” (Ö.28)

“Uzaktan eğitim-öğretim, oyuna benzemektedir. Çocukların elinde oyuncak olduk.” (Öğrt.Ö.V.59)

“Uzaktan eğitim-öğretim, birinin bir enstrümanı kendi çalıp kendi oynaması gibidir. Çünkü öğrenme ve öğretme havası karşılıklı olmalıdır.” (Öğrt.V.133)

Bir diğer olumsuzluk görüş belirtilen kategori de “uzaktan eğitimin olumsuzlukları”dır. Bu kategoride birçok düşünce paylaşılmıştır: Özgür olma, kısıtlama ve kontrol olmaması, memnuniyetsizlik, fırsat eşitsizliği, alt yapı sorunu, hazırlıksız olma, teknik alt yapı sorunları, mevcut sistemle uyum sorunu, uygun ve kullanışlı olmama, hazır olmama, teknik sorunlardan dolayı erişim sıkıntısı, yetersizlik, eksiklik, öğrenme ve değerlendirme eksikliği, tek yönlü aktarımın olması, bireysellik, öğrencinin kabul ve uyumu, bilgi tüketiminin hızlığı, derse girememesi-sıkıntı yaşama, odaklanma, devam sıkıntıları, uzaktan eğitime yönelik tecrübe sahibi olmama, eğitim sorunları. Bu düşünceler doğrultusunda uzaktan eğitimin süreç içerisindeki olumsuzluklarının çok olduğu ve bireylerin bu durumdan dolayı uzaktan eğitim-öğretime yönelik negatif tutum içerisinde oldukları söylenebilir. Bu kategoride öğrenci görüşleri çoğunlukta olsa da öğretmenlerin görüşleri de öğrencilerin görüşlerine yakın sayıdadır. Olumsuz görüşlerin çoğunluğunu alan diğer kategori “etkileşim ve iletişim eksikliği”dir ve öğretmen görüşlerinin çoğunlukta olduğu bir kategoridir. Bu kategoride de uzaktan eğitim-öğretimin etkileşim içerisinde olma ve iletişim kurma yönünden eksikliklerinin yanında “derslerin ve bireylerin uyumu, tek yönlülük, sanal olma, duygusuzluk, samimiyeysiz, iletişim sıkıntısı” gibi durumlardan da katılımcılar bahsetmişlerdir. Ayrıca, uzaktan eğitimin “kötü/faydasız görme durumu” da çoğunluğu öğrenciler olmak üzere katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Uzaktan eğitimin yararını bu süreçte görmediklerini, buna ek olarak bu kategori altında bilgi aktarımını olmayışı, yüz yüze eğitim ile kıyaslama, mağduriyet, eğitim-öğretimin ilerlemesinin yavaşlaması şeklinde görüşlere de yer vermişlerdir. Bütün bu kategorilere yönelik bazı referans görüşleri şöyle sıralayabiliriz:

“Uzaktan eğitim-öğretim, bozuk bir teraziye benzemektedir. Çünkü uzaktan eğitim bu şartlarda her çocuk için eşit olmayacaktır.” (Öğrt.38)

“Uzaktan eğitim-öğretim, robotlaştırmadır. Çünkü verilen bilginin öğretici olmadığı ve geri bildirim olarak da değerlendirilmediği. Sadece verdikleri ile aynısını alma...” (Ö.21)

“Uzaktan eğitim-öğretim, duygusuz, zorunlu bir platform gibidir. Çünkü öğrencinin kalbine, beynine dokunamıyorsun.” (Öğrt.74)

“Uzaktan eğitim-öğretim, boş bir sistemdir. Çünkü internette tüm bilgiler var oradan bakıp da mezunda olabilirim ben. Gerekli tüm videolar var, uzaktan eğitim nedir...” (Ö.66)

“Uzaktan eğitim-öğretim, filme benzemektedir. Çünkü öğretmen konuşuyor, biz öğrencilerde film seyrederek gibi izliyoruz, dinliyoruz.” (Ö.14)

Katılımcılarca oluşturulan diğer olumsuzluk barındıran kategoriler ise “verimsizlik, zor olma/zorluklarla mücadele etme ve uzak olma”dır. “Uzak olma ve verimsizlik” kategorilerinde en çok öğrencilere ait görüşler, “zor olma/zorluklarla mücadele etme kategorisinde ise daha çok öğretmenlere ait görüşler yer almaktadır. “Verimsizlik” kategorisi içerisinde, ayrıca, kabullenememe, kazanımın olmaması; “zor olma/zorluklarla mücadele etme” kategorisinde ise zorlukların/engellerin olması, sıkıntılı olma, muhatap bulamama gibi özelliklere değinildiği görülmektedir. Bazı görüşler şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim-öğretim, Ferhat ve Şirin’in arasına giren sıradağlara benziyor. Biz de şu an dağları delmeye çalışıyoruz.” (Öğrt.36)

“Uzaktan eğitim-öğretim, tuzsuz yemek gibidir. Yeterince verimli olmadığı için...” (Öğrt.Ö.70)

“Uzaktan eğitim-öğretim, uzaktaki sevgiliye benzemektedir. Yanına gidemiyoruz ama uzaktan görüşüyoruz.” (Ö.2)

Katılımcıların görüşleri ile “gereklilik-zorunluluk” kategorisi de oluşturulmuştur. Pandemi sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşıldığından dolayı ve bunları bertaraf etmek için uygulanan uzaktan eğitim-öğretimin, o süreçte bireylerle iletişim kurmanın yollarından biri olduğu, eğitimin devamlılığı açısından başka alternatifinin olmadığı ve mecbur kaldığı katılımcıların özellikle de öğretmenlerin görüşlerinde yer almaktadır.

“Uzaktan eğitim-öğretim, gerekli bir uygulamadır. Çünkü pandemide başka bir eğitim yolu olmadığından.” (Öğrt.Ö.1)

“Uzaktan eğitim-öğretim, mecburiyettir. Çünkü birincil tercih nedeni değil.” (Öğrt.V.88)

Olumlu görüşler arasında “uzaktan eğitimin faydası” ve “iyi/faydalı olma durumu” kategorileri katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Birçok olumsuzluğuna rağmen olumlu taraflarının da olduğu belirtilmektedir. Uzaktan eğitimin faydalarını hem öğretmen hem öğrenci daha fazla ifade ederken, iyi ve faydalı bir eğitim sistemi olduğunu öğretmenler daha fazla vurgulamaktadır. Uzaktan eğitimin faydaları arasında özellikle rahatlık ve kolaylık sunma, tekrarlanabilirlik, mekândan bağımsız olma, kullanılabilirliği, bilginin alımının gerçekleşmesi gibi özellikler sayılırken; iyi ve faydalı olma durumları içerisinde memnuniyet, paylaşımın gerçekleşmesi, verimli bulma, velilerin aktif katılımı gibi özellikler belirtilmiştir. Bu özellikler katılımcıların uzaktan eğitimin olumlu yanlarının da farkına vardıklarının ve eğitim-öğretim ve pandemi süreci için faydalı olduğunun ispatı niteliğinde görüşleri arasında yer almaktadır. Bazı referans metaforlar şunlardır:

“Uzaktan eğitim-öğretim, zorlu süreci kolaylaştırandır. Çünkü yüz yüze görüşmeden de bilgiyi paylaştığı için.” (Öğrt.95)

“Uzaktan eğitim-öğretim, özgürlüktür. Çünkü rahatız, bayağı relax...” (Ö.137)

“Uzaktan eğitim-öğretim, teknolojik okula benzer. Çünkü pandemi sürecinde okulun teknolojiyle boyut kazandığı hali oldu.” (Öğrt.99)

Bazı oluşturulan metaforlar süreç içerisinde durumun değişkenliği ile bağlantılı olarak hem faydalı hem de faydasız olma özelliğini barındırdığı tespit edilmiştir. Duruma göre fayda ya da zararının olması şeklinde oluşturulan kategoride verimlilik/verimsizlik ve beklentilerin yoğunluğuna da değinilmiştir. Hem olumlu hem de olumsuz anlam çağrıştıran bu kategori yalnızca öğrencilerin görüşlerinden oluşmaktadır. Örnekler şöyle gösterilebilir:

“Uzaktan eğitim-öğretim, okyanus ötesi gibidir. Çünkü bir faydası var, güvenli, fakat özlem hissettiriyor.” (Ö.103)

“Uzaktan eğitim-öğretim, rahat gözüküyor ama kısıtlayıcıdır. Çünkü okula gitmediğimiz için rahat, vakit kaybetmiyorum, ama normalden fazla şey bekleniyor.” (Ö.111)

Uzaktan eğitim-öğretim kavramı, önceden bu tarz bir uygulamanın genele yayılmış halinin olmayışından kaynaklı hazırlık, alt-yapı, deneyim ve bilgi eksikliğinden ve bütün bireyler için yaşanan pandemi sürecinin de etkisiyle herkesin bakış açısını olumlu etkilememiş ve olumsuz tutum sergilemelerine sebep olmuştur. Özellikle eğitim-öğretimin en önemli paydaşlarından biri olan öğrencilerin, uzaktan eğitim-öğretime yönelik olumsuz fikirlere sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin süreçten olumsuz etkilendiği diğer kavramlarda da görülmüştür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin uygulanmasına ve sürece bağlı olarak okullar ve eğitimin öncelikli paydaşları olan öğretmen, öğrenci ve veliler farklı deneyimler yaşamışlardır (Gökbulut & Çoklar, 2022; Kırmızıgül, 2020). Bu çalışmada, farklı biçimlerde algılanan -biyolojik, kültürel, algısal, etkileşimsel ve nörolojik temellere dayanan deneyimler kaynaklı metaforlar (Aksan vd., 2023) aracılığıyla “okul, öğrenci, öğretmen ve uzaktan eğitim-öğretim” kavramlarının bireylerdeki anlamsal durumu, önemi ve yaşanılanlar doğrultusunda neye evrildiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada, metafor ve kategorilerin çok sayıda ve çeşitlilikte olduğu görülmüştür. Bu, istenen bir durumdur ve önemlidir (Yob, 2003).

Pandemi zamanında yaşanan olumsuzluklar, okulların kapatılması, bazen kısmen açılması, uzaktan eğitim aracılığıyla eğitimin gerçekleştirilmeye çalışılması ve beraberinde gelen olumsuzluklar okulun öneminin fark edilmesine sebep olmuştur. Okulun, toplum ve bireyler için anlamı, gerekliliği ve yeri pandemi ile daha da belirginleşmiştir. Katılımcıların oluşturdukları metaforlarda ve gerekçelerinde bu durum görülmüş; okulun vazgeçilmezliği ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin rollerinin önemi, pandemi sürecinde daha iyi anlaşılmıştır. Onların sahip oldukları bütün özelliklerin eğitim-öğretim ve bireyler için ne kadar hayati, şekillendirici ve yönlendirici olduğu görülmüştür. Pandeminin olumlu yanlarından birinin “sahip olduklarımızın değerinin farkına varmak” olduğu ifade edilebilir. Genel rutinimiz içerisinde alışagelmış bazı durum, kişi ve olayların değeri her ne kadar değersizleşme de süreç içerisinde vurgusu azalır. Ancak pandemi sürecinde eğitim-öğretimin ve bununla beraber okulun ve öğretmenin yaşamsal önemi ortaya konmuştur. Okulun ve öğretmenin önemi Dilekçi vd. (2021) çalışmasında da görülmektedir.

“Öğrenci” ve “öğretmen” kavramlarının bireylerdeki algılarının her zamanki düşünülen (Tablo 1’deki pandemi öncesi çalışmalarda görüldüğü üzere) ile aynı olduğu görülmüştür. Pandeminin bireylerde ve yaşam koşullarında oluşturduğu olumsuzlukların bir yansıması olarak bu sürece has bazı farklılaşmaların da yaşandığı görülmüştür. Ancak bu sürecin olumsuzlukları, bu kavramların bireylerdeki genel anlamını değiştirmemiştir. Yalnızca, birbirlerine ve kendilerine olan bakış açılarında bir farklılaşma söz konusudur. Buna ilaveten, öğrencilerin olumsuzluklardan ne kadar çabuk etkilendiği de tespit edilmiştir.

Pandemi sürecinin en çok hangi kesimi etkilediği ve bu durumun meydana getirdiği derin yansımalar görülmüştür. Öğretmen ve öğrenciler üzerinde bu sürecin olumsuz yansımaları olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde paydaşlarda olumsuz algı değişimleri gerçekleşmiştir (Öcal vd., 2023).

Pandemide, bireylerin zihinlerinde farklı bir uzaktan eğitim algısı oluşmuştur (Çokyaman & Ünal, 2021). Uzaktan eğitim-öğretimin pandemi sürecinde bir zorunluluk olması, sürecin ve sistemin kendiliğinden getirdiği ve bireylerin, okulların ve mevcut sistemin özelliklerinin oluşturduğu olumsuzluklar bir araya gelince uzaktan eğitim-öğretim sistemi katılımcılar üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Bu da katılımcıların özellikle “uzaktan eğitim-öğretim” kavramına yönelik diğer kavramlara göre daha olumsuz görüşler belirtmelerinden anlaşılmaktadır. Her ne kadar sürecin getirdiği bir olumsuzluk olsa da katılımcılar “öğretmen”, “öğrenci” ve “okul” kavramlarına yönelik çoğunlukla olumlu görüş beyan etmişlerdir. Bu da süreç içerisindeki deneyimsizliğin; okulların ve bireylerin uzaktan eğitime henüz tam olarak hazır olmadıklarının ve uzaktan eğitimi kabullenme noktasında erken olduğunun göstergesidir. Ancak değişimin ve gelişimin teknoloji ile gerçekleşmesi ve bunun da hızla olmasından kaynaklı olarak “erken” ifadesi sistemin, eğitim kurumlarının ve paydaşlarının eksikliklerinin (olumsuzluklarının) giderilmeden başlanmasından ötürüdür. Ayrıca, Kaleli-Yılmaz ve Güven (2015) de, uzaktan eğitim hakkında önceden bilgi sahibi olmanın, uzaktan eğitimle doğrudan deneyim yaşamaya göre daha da etkili olduğunu düşünmektedirler.

Uzaktan eğitime yönelik yaşanan olumsuzlukların ve katılımcıların görüşlerinin benzerleri diğer çalışmalarda da görülmüştür (Atik, 2020; Bay-Dönertaş vd., 2022; Bozkurt, 2020; Çokyaman & Ünal, 2021; Dursun & Ertan Ergin, 2022; Erdem vd., 2021; Kaleli-Yılmaz & Güven, 2015; Karakuş & Karacaoğlu, 2021; Kaya & Dilekçi, 2021; Usta, 2021). Bu da uzaktan eğitim sistemine yönelik getirilen eleştirilerin haklılığını ve çözümlerin yansıtılmasının yavaşlığını göstermektedir. Bunun bir ispatı olarak da pandemi süreci ile sonrasının karşılaştırıldığı bir çalışmada öğrencilerin düşüncelerinin farklılaştığı ve pandemi sonrasında uzaktan eğitimi bir zaman kaybı olarak görmeleri gösterilebilir (Becit-İşçitürk, 2023). Ayrıca pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamaları paydaşların okul algılarının değişiminde etkili olmuştur (Öcal vd., 2023).

Çalışmada olumlu görüş belirtenlerin çoğunluğunun öğretmenler olması da dikkat çekici bir durumdur. Öğretmenler bu süreçte daha fazla sorumluluk almasına karşın bu şekilde bir sonuç çıkmasını öğretmenlerin bağlı oldukları kurumların öğretmenleri teknolojik değişim ve gelişime adapte etme çalışmalarına ve kişilerin kendi bireysel gelişimlerine bağlanabilir. Uzaktan eğitim-öğretim için var olan durum yeniden gözden geçirilerek bütün olumsuzlukların hem kurumlar hem de paydaşlar nezdinde giderilmesine çalışılmalıdır.

Eski yaşantılar olumlu ya da olumsuz transferin gerçekleşmesine sebep olmaktadır (Seven & Engin, 2008). Bireylerin öğrenme, öğretmen, okul gibi kavramlara yönelik tutumları birbirinden farklılaşmaktadır (Saban, 2004).

Bunlar da dikkate alınarak, bireyin tutum ve davranışlarında geçmiş yaşantısının etkisi ile şimdiki yaşamındaki durumlar bir arada incelenerek (Deniz, 2020) pandemi sürecinin yansımalarına yönelik etkili çözümler üretilebilir. Geleceğe kötü hazırlanmış bir toplum olmamak (Erten, 2022) için çözümün odağında okul-sistem, öğrenci ve öğretmen olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Akpolat, T. (2021). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 54(2), 497-522.
- Aksan, Y., Arıca Akkök, E., & Aksan, M. (2023). Kavramsal metafor kuramının temel kavramları ve kuramdaki gelişmeler. Y. A., E. Arıca Akkök, & M. Aksan (Editörler), *Kavramsal Metafor ve Metonimi Üzerine Uygulamalar* içinde (s. 1-17). Toros Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, O. (2019). Velilerin 'öğretmen' kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4(8), 78-95.
- Arslan, P. (2020). Okul kavramına ilişkin metaforlar. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(1), 1-14.
- Ateş, A., & Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Atik, A. D. (2020). Fen Bilimleri öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algısı: Bir metafor analizi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 148-170.
- Bağ, A. E. (2021). Primary school parents' perception of Covid-19 and school perceptions in Covid-19 process: A metaphoric study. *Journal of Trends and Development in Education*, 1(1), 49-69.
- Balcı, A. (1999). *Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers and parents from four selected schools (in Ankara)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Bay-Dönertaş A., Akkaya B., & Erkilic, T. A. (2022). Covid-19 pandemisinde; yönetici ve öğretmenlerin uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrenci kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1174-1206.
- Becit İşçitürk, G. (2023). Metaphorical perceptions of teacher candidates regarding distance education during the pandemic period and post-pandemic period. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 14(4), 42-52.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23.
- Çam Aktaş, B., & Tunca, N. (2018). Öğretmen metaforu ölçeği: Geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 40-56.
- Çelik, H. S., Koyun, D., Eker, M., & Kanelci, Ö. C. (2022). İlkokul öğrencileri velilerinin COVID-19 ve COVID-19 sürecinde okula ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 48-83.
- Çivril, H., Aruğaslan, E., & Özaydın Özkara, B. (2018). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları: Bir metafor analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 39-59.
- Çokyaman, M., & Ünal, M. (2021). Öğrenci ve öğretmenlerin Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitim algısı: Bir metafor analizi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1684-1715.
- Deniz, B. (2020). *Ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının aile uyumu, evlilik yaşamı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Dilekçi, Ü., Limon, İ., & Sezgin Nartgün, Ş. (2021). Prospective teachers' metaphoric perceptions of "student, teacher and school". *Kastamonu Education Journal*, 29(2), 403-417.
- Duran, A. (2022). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin kullandıkları metaforların incelenmesi. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi (E-UPAD)*, 2(1), 1-16.
- Dursun, A., & Ertan Ergin, E. (2022). Covid-19 salgın sürecinde okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 93-102.

- Egüz, Ş., & Öntaş, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin “öğretmen” kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 5(1), 79-91.
- Erdem, R., Ünay, E., & Çakıroğlu, O. (2021). COVID-19 sürecinde özel eğitimde uzaktan eğitime yönelik ebeveynlerin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 465-479.
- Erten, P. (2022). Dijital eğitimde yeterlikler. B. Gezer Şen (Ed.), *Dijital Eğitim ve Toplum* içinde (s. 127-151). Efe Akademi.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin “öğretmen” kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34(1), 1-14.
- Gencer, M. (2020). Öğrenci ve velilerin öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(44), 805-825.
- Gök, M. (2017). Bişkek Türk ilk ve ortaokulu öğrencileri ve öğretmenlerinin "okul" kavramı algılarına ilişkin metaforların incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 23-44.
- Gökbulut, B., & Çoklar, A. N. (2022). Covid-19 pandemisi sürecinde velilerin öğretmen kavramına yönelik geliştirmiş oldukları metaforları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1426-1446.
- Gören, S. Ç., Gök, F., Yalçın, M., Göregen, F., & Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı1), 69-94.
- Hatipoğlu, A., & Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1012-1034.
- İçme, T., & Büyük, U. (2021). Uzaktan eğitim sürecine farklı bir bakış: Öğrencilerin metaforik algılarının belirlenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 6(14), 1-14.
- Kaleli-Yılmaz, G., & Güven, B. (2015). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 299-322.
- Karakuş, N., & Karacaoğlu, M. Ö. (2021). Uzaktan eğitime yakından bakış: Bir metafor çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 44-62.
- Kaya, A., & Dilekçi, Ü. (2021). Covid-19 salgını sürecindeki acil uzaktan eğitime ilişkin ebeveynlerin algıları: Bir metafor analizi çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1621-1636.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5)(COVID-19 Özel sayı2), 283-289.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72.
- Koçyiğit, M., Erdem, C., & Eğmir, E. (2020). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 774-799.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press.
- Lapsekili, N., & Yelboğa, Z. (2014). Psikiyatride metafor kullanımı. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 3, 116-125.
- Öcal, S., Alper, U., Gören, S. Ç., Naillioğlu Kaymak, M., & Göregen, F. (2023). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin Covid-19 salgını ile değişen metaforik okul algısı. *Başkent University Journal of Education*, 10(1), 97-112.
- Özdemir, S., & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.
- Özdemir, T. Y., & Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12(2), 701-726.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 55, 459-496.

- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Seven, M. A., & Engin, A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 189-212.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S., & Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 600-611.
- Taşdemir, A., & Taşdemir, M. (2011, Nisan 27-29). *Öğretmenlik ve öğretim süreci üzerine öğretmen meteforları* [Sözlü bildiri]. 2 nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 Nisan 2011 (s. 785-794). Antalya, Türkiye.
- Toker-Gökçe, A., & Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Tulunay Ateş, Ö. (2016). Öğrencilerin öğretmen ve okul metaforları. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 78-93.
- Usta, F. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim kavramına ilişkin metaforik algıları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Vural, Ö. F., Başaran, M., Özkan, Ç., Orhan, N., & Ortoğlu, Z. (2022). Ortaokul öğrencilerinin Covid-19 pandemisine ve Covid-19 pandemi dönemindeki okul kavramına yönelik algılarının belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 17-40.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yazıcı, E., Çelik, M., Yıldırım, F. N., Altıntaş, E., & Güneş, A. (2018). Okul öncesi dönemdeki çocukların okul kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 64-86.
- Yenilmez, K., Turğut, M., & Balbağ, M. Z. (2017). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 91-107.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Bingöl Üniversitesi

Etik değerlendirme kararının tarihi: 04.01.2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E.170

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %100'dür.

Yazar araştırmanın tamamından sorumludur.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.